

**TUSSENTIJD'S VERSLAG OVER DE TENUITVOERLEGGING VAN HET NATIONAAL ACTIEPLAN
TER BESTRIJDING VAN GENDERGERELATEERD GEWELD 2021-2025**

Inhoudsopgave

Afkortingen	3
Inleiding	5
Doelstellingen van het NAP 2021-2025	7
I. PIJLER I: Het aannemen van een conceptueel referentiekader over gendergerelateerd geweld ..	7
Een conceptueel referentiekader aannemen en een gedeelde, interdisciplinaire cultuur ontwikkelen	7
II. PIJLER II: Een geïntegreerd beleid voeren waarbij alle sectoren en het maatschappelijk middenveld worden betrokken om samen op te treden tegen gendergerelateerd geweld, en kwantitatieve en kwalitatieve gegevens verzamelen om de kennis over gendergerelateerd geweld te verbeteren.....	8
Een alomvattend, gecoördineerd beleid implementeren door effectieve samenwerking tussen alle partners	8
Gegevens verzamelen en kwalitatief en kwantitatief onderzoek uitvoeren	11
Het ondersteunen en uitvoeren van effectieve samenwerking met niet-gouvernementele organisaties en het maatschappelijk middenveld.....	12
III. PIJLER III: Preventie van gendergerelateerd geweld door bewustmaking, onderwijs, vorming en responsabilisering van plegers, en door de factoren die tot dergelijk geweld leiden, aan te pakken.	15
Het voorkomen van geweld door sensibiliserings-, informatie- en primaire preventieactiviteiten.	15
Voorkomen van geweld door middel van sensibiliseringsactiviteiten over de gelijkheid van vrouwen en mannen	17
Opleiding voor professionele sectoren	19
Daders ter verantwoording roepen en actie ondernemen.....	21
Gendergerelateerd geweld en intimidatie op het werk bestrijden	22
Bestrijding van cybergeweld	24
Acties tegen seksuele intimidatie en seksisme in de openbare ruimte	25
IV. PIJLER IV: Beschermen, begeleiden en ondersteunen van slachtoffers van gendergerelateerd geweld en hun omgeving (met inbegrip van kinderen die aan dergelijk geweld worden blootgesteld) door de opvolging rond hen te centreren.....	28
Algemene ondersteunende diensten beschikbaar stellen aan slachtoffers	28
Slachtoffers gespecialiseerde hulp bieden en voldoende geschikte huisvestingsmogelijkheden....	30
Beschikbaar stellen van telefonische meldpunten voor slachtoffers	31

Ondersteuning van de financiële onafhankelijkheid van eenoudergezinnen die het slachtoffer zijn van geweld	32
Slachtoffers van seksueel geweld ondersteunen.....	32
Bescherming en ondersteuning van kinderen die worden blootgesteld aan gendergerelateerd geweld	33
Melden van geweld aanmoedigen, ook door professionals	35
V. PIJLER V: Het strafrechtelijk beleid inzake gendergerelateerd geweld bijsturen en moderniseren, met bijzondere aandacht voor de bescherming van slachtoffers en hun erkenning als zodanig.....	36
Zorgen voor een snelle en passende reactie van justitie en politie.....	36
De risico's van geweld inschatten en beheren.....	39
Toepassing van verbods- of beschermingsbevelen.....	41
De rechten en belangen van slachtoffers beschermen.....	41
VI. PIJLER VI: Ervoor zorgen dat in het asiel- en migratiebeleid rekening wordt gehouden met gendergerelateerd geweld.....	44
Verbetering van de verblijfsstatus van slachtoffers van gendergerelateerd geweld die die in het kader van gezinshereniging verblijven	44
Gendergevoelige richtlijnen, procedures en ondersteuningsdiensten invoeren in de asielprocedures	45
Rekeninghouden met personen zonder wettig verblijf die slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld	46
VII. PIJLER VII: Optreden en strijden tegen gendergerelateerd geweld op internationaal vlak.....	47

Afkortingen

ADVP	Algemene Directie Veiligheid en Preventie
AVB	Apothekersvereniging van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (pharmacy.brussels)
AVIQ	Waals Agentschap voor Gezondheid, Sociale Bescherming, Handicap en Gezin
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
CEDAW	Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen
CGG	Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg
CIC	Communicatie- en informatiecentrum
CGVS	Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen
COCOF	Franse Gemeenschapscommissie
COL	Omzendbrief van het College van procureurs-generaal
DAVO	Dienst voor Alimentatievorderingen
DIVICO	Dispositif interdisciplinaire de lutte contre les Violences dans le Couple
EAP	Ecole d'Administration Publique
ESF	Europees Sociaal Fonds
EU	Europese Unie
EVA	Emergency Victim Assistance
EVRAS	Relationele, emotionele en seksuele opvoeding
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
Fedasil	Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers
FJC	Family Justice Center
FWB	Federatie Wallonië - Brussel
GIP	Gewestelijke en Intercommunale Politieschool
GPI	Geïntegreerde politie
GRETA	Groep van deskundigen inzake de bestrijding van mensenhandel
GREVIO	Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
IDG	Interdepartementale groep
IFG	Intrafamiliaal geweld
IGO	Instituut voor Gerechtelijke Opleiding
Instituut	Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
ISI	Interfederaal Statistisch Instituut
IWEPS	Waals Instituut voor Evaluatie, Prospectie en Statistiek
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
MEC	Multidisciplinair Expertisecentrum
MZG	Minimale Ziekenhuisgegevens
NAP	Nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2021-2025
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
OIRA	Online interactieve risicobeoordeling
ONE	Office de la naissance et de l'enfance
OVB	Orde van Vlaamse Balies
PAPA	Preventieadviseur Psychosociale Aspecten

PAS	Ouderverstotingssyndroom ('Parental alienation syndrome')
PSC	Plan voor sociale cohesie
SAJ	Service d'aide à la jeunesse
SPJ	Service de protection de la jeunesse
SG	Seksueel geweld
STATBEL	Het Belgische Statistiekbureau
SSMG	Société Scientifique de Médecine Générale
UCLL	Hogescholen Leuven-Limburg
ULB	Université Libre de Bruxelles
UPPL	Unité de Psychopathologie Légale
VCET	Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht
VECK	Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VGv	Vrouwelijke genitale verminking
VICLAS	Violent Crime Linkage Analysis System
VN	Verenigde Naties
VSA	Vlaamse Statistische Autoriteit
WG	Waals Gewest
ZSG	Zorgcentra na Seksueel Geweld

Inleiding

De recente actualiteit, die het aantal feminicides en gendergerelateerd geweld in onder andere het nachtleven, de kerk, het onderwijs en in de sport aan de kaak stelt, herinnert ons aan de noodzaak om dit geweld te bestrijden, en belicht eens te meer het repetitieve, grootschalige en systemische karakter ervan.

De uitvoering van het Nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (verder 'NAP') 2021-2025, dat op 26 november 2021 door alle regeringen van het land is aangenomen, is essentieel om dit geweld te beteugelen.

Dit is het eerste NAP dat werd goedgekeurd sinds het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, beter bekend als het Verdrag van Istanbul, in 2016 door België werd geratificeerd. Dit Verdrag is het eerste bindend internationaal rechtsinstrument dat een wettelijk kader creëert om geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te voorkomen, de slachtoffers ervan te beschermen en de daders te bestraffen. In september 2020 richtte de "Groep van deskundigen inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld" (GREVIO¹) zijn aanbevelingen aan België met betrekking tot de vier hoofddomeinen van het Verdrag: de preventie van geweld, de bescherming van slachtoffers, de vervolging van daders en de ontwikkeling van een geïntegreerd, allesomvattend en gecoördineerd beleid.

Deze aanbevelingen dienden als richtlijnen voor het opstellen van het NAP 2021-2025. Met meer dan 200 maatregelen en de deelname van 17 ministers en staatssecretarissen en 23 administraties op alle regeringsniveaus verenigt dit plan alle regeringen van het land rond één enkel doel: het opvoeren van de strijd tegen gendergerelateerd geweld door middel van maatregelen op het gebied van preventie, bescherming en vervolging. Het maakt daarom deel uit van een geïntegreerde beleidsaanpak waarbij alle overheidsniveaus in het land betrokken zijn.

Dit tussentijds verslag, gecoördineerd door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (verder 'het Instituut') is opgesteld in samenwerking met de Interdepartementale Groep (IDG)². Het maakt de balans op van de maatregelen voor de periode van 1 januari 2021 tot 1 november 2023. Volgens deze eerste tussentijdse evaluatie werd 13% van de 201 maatregelen uitgevoerd, is meer dan 70% in uitvoering en moet 16% nog worden uitgevoerd. Van de maatregelen in uitvoering is er een groot deel dat sowieso over een langere tijd loopt of van structurele aard is. Dit verklaart de grote groep maatregelen in uitvoering.

De tussentijdse evaluatie zal worden aangevuld met een advies van het Nationaal platform voor het maatschappelijk middenveld³. Net zoals bij het opstellen van het NAP rekening werd gehouden met de bijdragen van organisaties die actief zijn op het terrein inzake de strijd tegen geweld op vrouwen en gendergerelateerd geweld, is het maatschappelijk middenveld ook betrokken bij de uitvoering en

¹ De monitoring van de implementatie van het Verdrag zal gebeuren door twee onafhankelijke instanties: het Comité van de Partijen bij het Verdrag van Istanbul, en de Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO).

² De rol van dit orgaan is ervoor te zorgen dat er informatie wordt uitgewisseld tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij de praktische uitvoering van het NAP. Hiertoe is de IDG, onder coördinatie van het Instituut, verantwoordelijk voor het regelmatig bijwerken van een bordtabel van de verschillende acties die in het NAP zijn opgenomen.

³ Na een oproep tot deelname werd een Nationaal platform opgericht dat representatief is voor het Franstalige en Nederlandstalige middenveld. De door dit platform opgestelde verslagen zullen gescheiden zijn van die van de IDG.

monitoring ervan via hun deelname aan dit nationaal platform. Het platform zal bijgevolg zelf een evaluatie uitvoeren van de tenuitvoerlegging van het NAP in overleg met de organisaties van het middenveld.

Doelstellingen van het NAP 2021-2025

I. PIJLER I: Het aannemen van een conceptueel referentiekader over gendergerelateerd geweld

De eerste doelstelling van het NAP 2021-2025 is het aannemen van **een conceptueel referentiekader** over gendergerelateerd geweld dat gedeeld wordt door alle Belgische overheden. Om te verzekeren dat het beleid en de implementatie ervan een genderperspectief integreren, heeft dit conceptueel referentiekader geresulteerd in de totstandkoming van verschillende instrumenten, ontwikkeld in samenwerking met de academische sector en het maatschappelijk middenveld. In dit rapport worden er een aantal voorgesteld. In antwoord op de bezorgdheid van GREVIO dat geweld tegen vrouwen onzichtbaar zou zijn in het Belgische beleid, zal dit kader gericht zijn op het promoten van een eenduidig begrip van gendergerelateerd geweld als het resultaat van onder andere historisch ongelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen in een geïntegreerd preventie-, beschermings- en vervolgingsbeleid.

Een conceptueel referentiekader aannemen en een gedeelde, interdisciplinaire cultuur ontwikkelen

Met oog op het beter bekend maken van het Verdrag van Istanbul bij alle betrokken actoren en bestuursniveaus, wordt door de Université Saint-Louis Bruxelles een **handleiding opgesteld voor de implementatie van het Verdrag van Istanbul** in België (maatregel 2), die de toe-eigening ervan dient te bevorderen. De handleiding beschrijft de doelstellingen, definities en concepten, alsook de verplichtingen die België onderschrijft, en zal ter beschikking worden gesteld van de administraties, politieke en institutionele actoren die dagelijks in contact staan met slachtoffers, daders of getuigen van gendergerelateerd geweld (rechters, advocaten, politieagenten, maatschappelijk werkers, ...).

Het NAP 2021-2025 roept ook op tot de ontwikkeling en bevordering van instrumenten om rekening te houden met de meervoudige en intersectionele discriminatie van personen die het slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld (maatregel 4). Met deze verplichting is rekening gehouden in alle projecten, projectoproepen en overheidsopdrachten met betrekking tot de uitvoering van de NAP-maatregelen en die worden gecoördineerd door het Instituut.

In lijn met dezelfde ambitie om meer rekening te houden met de systemische dimensie van geweld, staan ook de concepten "femicide" en "dwingende controle" centraal in het NAP 2021-2025. De aandacht voor deze concepten heeft als doelstelling dat er meer rekening wordt mee gehouden in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid inzake gendergerelateerd geweld (maatregel 7). Deze twee concepten zijn ontwikkeld in de wet van 13 juli 2023 voor de preventie en de bestrijding van feminicides en gendergerelateerde doding⁴ ('Wet Stop Femicide'). Daarnaast is dwingende controle het onderwerp van een specifiek instrument waaraan momenteel de laatste hand wordt gelegd (maatregel 139).

⁴ Wet van 13 juli 2023 voor de preventie en de bestrijding van feminicides en gendergerelateerde dodingen, BS 31 augustus 2023.

II. PIJLER II: Een geïntegreerd beleid voeren waarbij alle sectoren en het maatschappelijk middenveld worden betrokken om samen op te treden tegen gendergerelateerd geweld, en kwantitatieve en kwalitatieve gegevens verzamelen om de kennis over gendergerelateerd geweld te verbeteren.

Een alomvattend, gecoördineerd beleid implementeren door effectieve samenwerking tussen alle partners

Aangezien het NAP 2021-2025 tot doel heeft de doeltreffendheid en de samenhang van de interfederale acties ter bestrijding van gendergerelateerd geweld te vergroten, werd in februari 2022 **een nieuwe IDG** opgericht, waarvan het huishoudelijk reglement in mei van hetzelfde jaar werd goedgekeurd (maatregel 8). De IDG verenigt de federale, gemeenschaps- en gewestelijke ministeriële kabinetten die betrokken zijn bij de uitvoering van het NAP, evenals vertegenwoordigers van de betrokken federale, gemeenschaps- en gewestelijke departementen. De IDG wordt voorgezeten door de Staatssecretaris voor Gendergelijkheid en heeft als taak het NAP op te volgen, te evalueren en te monitoren en te zorgen voor de uitwisseling van informatie tussen de verschillende stakeholders.

Om de verschillende budgetten die worden besteed aan de preventie en bestrijding van gendergerelateerd geweld te identificeren en zichtbaar te maken, heeft de IDG een eerste inventaris opgemaakt van de reeds uitgevoerde maatregelen en de relevante budgettaire informatie verzameld (maatregel 9). De resultaten van deze oefening zullen beschikbaar zijn wanneer het rapport van België wordt ingediend bij COPA, het orgaan dat toezicht houdt op de uitvoering van het Verdrag van Istanbul en informatie vraagt over de jaarlijkse middelen die door de Belgische autoriteiten worden toegewezen aan activiteiten ter preventie van bestrijding van alle vormen van geweld uit het Verdrag.

Daarnaast heeft de federale regering, na de goedkeuring van de nota "**Go For Equality**" in 2022, het budget voor de strijd tegen gendergerelateerd geweld versterkt door de middelen voor het Instituut te verhogen via een bijkomende jaarlijkse toewijzing van 2.500.000 euro (maatregel 10). Deze extra financiering zal worden gebruikt om federale maatregelen uit te voeren op het gebied van wetenschappelijk onderzoek, instrumenten, opleiding, bewustmaking en voor de financiering van proefprojecten. Het draagt ook bij aan de versterking van het maatschappelijk middenveld als onderdeel van de uitvoering van het NAP.

Binnen het Instituut werd gestart met de reflectie over de oprichting van een onafhankelijk Multidisciplinair Expertisecentrum (verder 'MEC') met als mandaat het monitoren en evalueren van het beleid ter bestrijding van gendergerelateerd geweld (maatregelen 11 en 12). Dit toekomstig centrum zal beantwoorden aan de aanbeveling van GREVIO om te zorgen voor een effectieve monitoring en evaluatie van het beleid en de maatregelen in de strijd tegen gendergerelateerd geweld door een onafhankelijk multidisciplinair orgaan.

Omdat een holistische en gecoördineerde aanpak nodig is, voorziet het NAP 2021-2025 ook in de uitrol van **interdisciplinaire mechanismen om geweld tussen partners en/of binnen het gezin aan te pakken** in heel België.

Vlaanderen richt, in samenwerking met lokale besturen, politie, justitie en hulpverlening, intersectorale centra op voor de aanpak van intrafamiliaal geweld, 'Veilig Huizen'. 'Veilig Huis' is een doorontwikkeling en uniformisering van de **Family Justice Centers**. Het gaat om een regionale netwerkorganisatie die de expertise van verschillende diensten rond intrafamiliaal geweld bundelt. De hoofddoelstelling is een duurzame, gecoördineerde en doeltreffende aanpak van intrafamiliaal geweld, door een optimale intersectorale samenwerking vanuit de betrokken diensten. De focus van deze centra ligt sterk op gezinnen met een ernstige en vaak complexe problematiek, waarbij er nood is aan informatiedeling en samenwerking tussen politie, parket en hulpverlening. Er waren al Family Justice Centers, nu dus 'Veilige Huizen', in de regio's Antwerpen, Rivierenland, Kempen en Limburg. In november 2023 openen er nog nieuwe Veilige Huizen in de regio's Halle-Vilvoorde en Leuven, evenals Oost-Vlaanderen, Noord West-Vlaanderen en Zuid West-Vlaanderen. Jaarlijks wordt 9.000.000 euro extra geïnvesteerd voor de doorontwikkeling en uitrol van de Veilige Huizen in Vlaanderen (maatregel 13). Momenteel loopt bovendien ook het legistiek traject voor het decreet tot oprichting en regeling van de Veilige Huizen. In dit decreet wordt ook het casusoverleg op basis van artikel 458ter van het Strafwetboek geregeld.

Naast de Veilige Huizen in Vlaanderen werden er ook verschillende proefprojecten ontwikkeld in Franstalig België met betrekking tot de aanpak van ernstige en complexe geweldsituaties volgens het principe van een geïntegreerd beleid. In Luik bijvoorbeeld is het **project DIViCo** sinds september 2023 toegankelijk voor professionals. Het verenigt een aantal organisaties, waaronder de hulpverleningsorganisaties gespecialiseerd in huiselijk en familiaal geweld, de stad en de provincie Luik, politie, justitie en gezondheidsdiensten samen in één interdisciplinair systeem om de ernstige risico's verbonden aan huiselijk geweld doeltreffender te bestrijden. Een soortgelijk programma, **Espace VIF**, wordt momenteel opgezet in Namen. Deze twee initiatieven houden rekening met zowel buitengerechtelijke als gerechtelijke situaties. In dat laatste geval kan gebruik worden gemaakt van casusoverleg (art. 458 ter Sw.). Casusanalyse wordt methodologisch ondersteund door een speciaal voor dit doel ontworpen instrument, EVIVICO genaamd. Tegelijkertijd probeert een werkgroep bestaande uit de Federatie Wallonië-Brussel (FWB), het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) de minimumcriteria te definiëren voor de erkenning van het interdisciplinaire karakter van deze projecten.

In het Brussels Hoofdstedelijk geweld loopt sinds september 2021, onder coördinatie van safe.brussels en met technische ondersteuning van en in overleg met equal.brussels, een pilotoproject voor een intersectorale aanpak van huiselijk geweld. Het doel is om de samenwerking te verbeteren tussen het parket, de politie, de rechtbanken, hulpverlening en de lokale actoren bij complexe situaties van IFG waar kinderen (in)direct betrokken zijn. Afhankelijk van de resultaten van het proefproject kan de sectoroverschrijdende aanpak worden uitgebreid naar andere vormen van IFG. Om deze samenwerkingsdynamiek te ondersteunen, is safe.brussels enerzijds gestart met de aanwerving, via een detachingsprocedure bij de politie, van een projectleider die zich voltijds zal inzetten voor de uitvoering van het project en de opstart van een casusoverleg en een opvangstructuur van het type "Family Justice Center", om de opvang- en hulpverleningscapaciteit voor slachtoffers van IFG in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te versterken.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ook een operationele werkgroep "Intrafamiliaal geweld" opgericht, gecoördineerd door safe.brussels waarin de verschillende Brusselse politiezones en

gemeenten zijn verenigd. Er werden ook een aantal initiatieven uitgevoerd in samenwerking met pharmacy.brussels (AVB)⁵.

Om de ontwikkeling van lokaal beleid en innovatieve oplossingen in de strijd tegen IFG te ondersteunen, is een federaal impulsbeleid opgestart door de FOD Binnenlandse Zaken in 15 steden over het hele land. Om de ontwikkeling van nieuwe projecten ter preventie van intrafamiliaal geweld te bevorderen, werd in november 2021 een projectoproep voor alle steden en gemeenten van het land gelanceerd. Een externe stuurgroep, bestaande uit deskundigen, werd belast met de inhoudelijke analyse van de 32 ontvangen voorstellen en heeft in juli 2022 15 projecten geselecteerd, verdeeld over het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, voor een totaalbedrag van 1.500.000 euro (maatregel 14). De geselecteerde projecten zijn gestart op 25 oktober 2022 voor een duur van 2 jaar. Ze dragen bij aan de ontwikkeling van innovatieve oplossingen voor de verschillende doelgroepen die betrokken zijn bij het thema van IFG. Om de 3 maanden vinden bezoeken en coördinatievergaderingen plaats om de voortgang van de projecten te volgen. De resultaten van deze projecten worden verwacht in de zomer van 2024, met een transversale analyse gepland voor 2025.

Daarnaast werd in 2020 het protocolakkoord tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Vereniging van de Waalse Provincies met betrekking tot het lokaal beleid voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2020-2024) vernieuwd voor een jaarlijks bedrag van 156.000 euro. Het voorziet meer bepaald in een financiering voor 13 overlegplatforms van lokale actoren die actief zijn in de strijd tegen geweld, geleid door 5 provinciale coördinatoren inzake geweld tegen vrouwen. Elke provinciale coördinator is actief op twee fronten: ten eerste het bestrijden van geweld tegen vrouwen en ten tweede het bevorderen van gelijkheid tussen vrouwen en mannen op sociaaleconomisch vlak, in het sociale leven en bij de toegang tot besluitvormingsorganen. In het kader van het Plan voor Sociale Cohesie (PSC) heeft het Waalse Gewest ook meer dan 170.000 euro ter beschikking gesteld van 50 Waalse gemeenten om lokale werknemers bewust te maken van de noodzaak om signalen van gendergerelateerd geweld op te sporen, slachtoffers en personen die het risico lopen om slachtoffer te worden te ondersteunen, met daders te werken en hen bewust te maken van de risico's van pesterijen op sociale netwerken.

Ten slotte heeft de Vlaamse regering met de goedkeuring van het decreet over het lokaal sociaal beleid haar engagement voor een sterk sociaal beleid en haar steun aan lokale besturen bij de uitvoering ervan bevestigd. Op basis van het 'Planlastendecreet' werden Vlaamse beleidsprioriteiten geformuleerd voor de periode 2020-2025. Hoewel gendergerelateerd geweld niet als specifiek thema is opgenomen, komt het thema uiteraard wel aan bod in de maatregelen die worden genomen om de bepalingen van het decreet lokaal sociaal beleid uit te voeren, bijvoorbeeld in het kader van het geïntegreerd opvangprogramma dat waakt over de toegankelijkheid van hulpverlening en sociale diensten. Daarnaast nemen de Vlaamse strategische coördinatoren Veilige Huizen, in samenwerking met de lokale overheden, een coördinerende rol op zich bij het uitwerken en het uitrollen van impulsprojecten ter bestrijding van IFG die, zoals hierboven werd vermeld, door de FOD Binnenlandse Zaken werden geïnitieerd.

⁵ Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van een "relais pharmacie" brochure, de organisatie van een webinar bestemd voor apothekers en de deelname aan het DPO-project ("Détection, Prise en charge & Orientation des victimes").

Gegevens verzamelen en kwalitatief en kwantitatief onderzoek uitvoeren

Het verbeteren van de centralisatie van gegevens over gendergerelateerd geweld is een van de prioriteiten van het NAP, aangezien deze gegevens kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van beleid op het gebied van het voorkomen en bestrijden van deze vormen van geweld. België beschikt al over verscheidene statistieken, maar er ontbreken vaak nog gegevens, zoals bijvoorbeeld over het geslacht van het slachtoffer. Binnen de IDG is daarom in 2022 een **werkgroep administratieve gegevens opgericht**, bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende betrokken overheidsdiensten. Deze werkgroep werkt momenteel aan een inventarisatie van de beschikbare statistieken en stelt manieren vast om de verzameling ervan te verbeteren (maatregel 16). Tegelijkertijd werkt de politie momenteel aan de aanpassing van haar registratie-instrumenten om naar geslacht uitgesplitste statistieken over slachtoffers en daders van geweld te kunnen verstrekken. De noodzakelijke technische aanpassingen worden momenteel afgerond. Een eerste rapport over slachtoffers wordt momenteel opgesteld en zal in december 2023 worden afgerond (maatregel 17). Het College van procureurs-generaal is nu in staat om naar geslacht uitgesplitste statistieken voor te leggen (maatregel 18).

Bovendien worden fysiek, psychologisch en seksueel geweld beter gedocumenteerd binnen de Veiligheidsmonitor die door de federale politie wordt georganiseerd, om meer aandacht te besteden aan de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld. De resultaten van de federale Veiligheidsmonitor worden momenteel geanalyseerd (maatregel 20). Daarnaast bevat de zevende Gezondheidsenquête, die in januari 2023 van start ging, een specifiek rapport over de gezondheid van vrouwen (maatregel 21).

Het NAP 2021-2025 voorziet ook in de uitvoering van een [nationaal prevalentieonderzoek naar vrouwelijke genitale verminking in België](#) en naar gendergerelateerd geweld. In het eerste geval (maatregel 23) hebben het Instituut en de FOD Volksgezondheid een vierde studie besteld over de prevalentie van VGV in België, waarvan de resultaten in juni 2022 werden gepubliceerd. Onderzoekers van GAMS en het Waals Agentschap voor Gezondheid, Sociale Bescherming, Handicap en Gezin (AVIQ) voerden deze studie uit met een groot consortium van instellingen (CGVS, Fedasil, Dokters van de Wereld, ONE, Opgroeien, ULB, IWEPS) om de gegevens van 2016 te actualiseren en het aantal vrouwen en meisjes in België die VGV hebben ondergaan, te evalueren. Volgens de belangrijkste resultaten van dit onderzoek leven er in België meer dan 23.000 besneden vrouwen en lopen meer dan 12.000 minderjarige meisjes geboren uit besneden moeders het risico om VGV te ondergaan als er geen preventieve maatregelen worden genomen. Elk jaar bevallen in een Belgische kraamkliniek 1.700 besneden vrouwen die aangepaste zorg nodig hebben. Kwalitatief onderzoek naar gemeenschappen die getroffen worden door VGV en slecht vertegenwoordigd zijn in ondersteunende diensten werd ook gefinancierd door de FWB.

In maart 2021 ging een grootschalig nationaal onderzoek naar de prevalentie van gendergerelateerd geweld van start, medegefinancierd door de federale staat, de gewesten en de gemeenschappen en dit in het kader van de werkzaamheden van Eurostat (maatregel 22). De werkgroep werd opgericht via het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) en bestaat uit vertegenwoordigers van het Belgische statistiekbureau (STABEL), de regionale statistische instanties (IWEPS, VSA en IBSA), de Vlaamse Gemeenschap en het Instituut die samenwerken om dit onderzoek uit te voeren. Deze nationale enquête ondervroeg 6.000 mensen tussen 18 en 74 jaar in België over hun ervaringen met gendergerelateerd geweld. De enquête omvat de verschillende vormen van gendergerelateerd geweld

(partnergeweld, seksueel geweld, seksuele intimidatie, enz.) en heeft als hoofddoel actuele gegevens te verschaffen over de omvang en de gevolgen van dergelijk geweld om een gepast preventie- en hulpverleningsbeleid te kunnen ontwikkelen. IWEPS zal een eerste verslag opstellen over het gebruik en de verspreiding van deze gegevens. In 2024 zal het Instituut een opdracht uitbesteden voor de grondige analyse van deze gegevens.

Tot slot heeft het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC), met het oog op de analyse van gevallen van feminicide en gendergerelateerde dodingen, een [verkennend onderzoek uitgevoerd naar de implementatie van een methodologie voor de retrospectieve analyse van gevallen van feminicide](#) (maatregel 24). Het NICC onderzocht de mogelijkheid om de methodologie van "Domestic Homicide Review" in België toe te passen om de opvolging van zaken van feminicide te verbeteren. De Wet 'Stop Feminicide' voorziet in de oprichting van een Wetenschappelijk Comité dat de (oorzaken van) feminicide en gendergerelateerde dodingen analyseert op basis van individuele gevallen en dat, met oog op preventiedoeleinden, voorziet in de publicatie van een geanonimiseerd verslag met algemene aanbevelingen. Dit geanonimiseerde rapport wordt door de voorzitter aan de bevoegde ministers toegezonden.

Ten slotte is het Instituut, volgens de Wet 'Stop Feminicide', verantwoordelijk voor de redactie van twee verslagen: een jaarverslag met de belangrijkste statistieken over feminicides en om de twee jaar een tweede verslag met een analyse van de frequentie, het percentage veroordelingen en de doeltreffendheid van de maatregelen die zijn genomen om het Verdrag van Istanbul uit te voeren.

Het ondersteunen en uitvoeren van effectieve samenwerking met niet-gouvernementele organisaties en het maatschappelijk middenveld

Gezien het belang en de expertise van niet-gouvernementele organisaties en het maatschappelijk middenveld bij het terugdringen van geweld en de zorg voor slachtoffers van geweld, versterkt het NAP 2021-2025 hun rol in het nationale beleid ter voorkoming en bestrijding van gendergerelateerd geweld, onder andere door de monitoring van de uitvoering van het NAP. In mei 2022 lanceerde het Instituut daarom een oproep tot deelname aan de oprichting van een nationaal platform belast met de onafhankelijke monitoring van het NAP 2021-2025 (maatregel 27). Dit nationaal platform biedt een specifiek antwoord op de aanbevelingen in het eindverslag van GREVIO en de aanbevelingen van het Comité van de Partijen om in elke fase van de ontwikkeling van het beleid ter bestrijding van gendergerelateerd geweld een beroep te doen op de expertise van gespecialiseerde verenigingen. Zestien verenigingen werden geselecteerd om dit platform - dat sinds juni 2022 maandelijks bijeenkomt - vorm te geven. Het platform heeft een huishoudelijk reglement aangenomen, heeft in december 2022 een advies uitgebracht over het wetsvoorstel 'Stop Feminicide' en werkt het momenteel aan een tussentijdse evaluatie van de uitvoering van het NAP 2021-2025. Er is een jaarlijkse financiering van 210.000 euro via het Instituut om het platform in staat te stellen zijn mandaat uit te voeren.

Naast een grotere deelname aan beleidsontwikkeling worden ook meer financiële middelen ter beschikking van deze organisaties gesteld om de duurzaamheid van hun acties te garanderen (maatregel 28). Daartoe heeft de federale regering in maart 2022 via het Instituut de projectoproep "Zolang het nodig is" gelanceerd om de gelijkheid tussen mannen en vrouwen te bevorderen. Met een

totaalbedrag van 1.100.000 euro werd de financiering mogelijk gemaakt van 48 projecten, uitgevoerd tussen juli 2022 en juni 2023, waaronder verschillende projecten over gendergerelateerd geweld. Zo is de non-profitorganisatie Garance gefinancierd om de primaire preventie van seksistisch en validistisch geweld te versterken en tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van vrouwen met een verstandelijke, auditieve, visuele of lichamelijke handicap. GAMS voerde een nationale preventiecampagne van vrouwelijke genitale verminking naar aanleiding van deze projectoproep (maatregel 34). De non-profitorganisatie Tels Quels voerde een kwantitatief onderzoek uit naar partnergeweld dat wordt ervaren door niet-heteroseksuelen.

Op 20 juli 2023 nam de federale regering drie koninklijke besluiten aan die vanaf 2024 structurele steun voorzien aan de non-profitsector die actief is in de strijd tegen racisme, LGBTQIA + -kwesties of zicht inzet voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. In dit kader is voor 2024 een budget van 3,4 miljoen euro voorzien. Deze structurele ondersteuning zal verenigingen meer stabiliteit geven door middel van een erkenningsprocedure voor een periode van 5 jaar vanaf 2024. Op federaal niveau was de structurele financiering voor verenigingen die actief zijn in de strijd voor gelijke kansen en gendergelijkheid nog niet eerder wettelijk verankerd, ondanks het belang van het verrichte werk. Dit is een grote stap voorwaarts.

In het Waals Gewest zijn, met de uitvoering van het decreet van 1 maart 2018 betreffende de erkenning van diensten en voorzieningen ter ondersteuning van geweld tussen partners en gendergerelateerd geweld, verschillende organisaties erkend die nu genieten van structurele subsidies. In totaal, werd in 2021, 2022 en 2023 meer dan 4.000.000 euro toegekend aan 16 geaccrediteerde diensten, beheerd door 12 vzw's en twee OCMW's.

Eind 2022 keurde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een ontwerpordonnantie goed om tot wijziging van het systeem van subsidiëring van de Brusselse verenigingen die zich inzetten voor gelijke kansen. De bedoeling is om te zorgen voor een zekere stabiliteit van hun activiteiten, en dit door een meerjarige subsidie toe te kennen, een al lang bestaande vraag van deze verenigingen. Deze structurele subsidies zijn bedoeld om een beperkt aantal collectieve structuren in Brussel te ondersteunen en zo te zorgen voor een sterkere en bredere financiering van organisaties die samenwerken met het oog op meer efficiëntie. Als gevolg hiervan hebben 83 projecten gedurende 3 jaar een subsidie gekregen, waarvan een groot deel verband houdt met de bestrijding van geweld tegen vrouwen, en hebben 17 collectieve structuren ook gedurende 3 jaar een structurele subsidie ontvangen. Het totale jaarlijks budget voor equal.brussels sinds 2023 bedraagt 1.500.000 euro voor alle gelijke-kansen-thema's samen. Voor terugkerende of permanente projecten werd een budget van € 1.100.000 toegewezen.

Overeenkomstig het decreet van 3 mei 2019 financiert de FWB voor de periode 2021-2025 vijf groepen verenigingen. In totaal vormen 17 collectieve structuren, vertegenwoordigd door: de vzw Garance voor primaire preventie, de vzw GAMS voor de strijd tegen VGV, de vzw la Voix des femmes voor de strijd tegen gedwongen huwelijken en eengerelateerd geweld, de vzw CVFE voor de strijd tegen huiselijk geweld en de vzw Brise le silence voor de strijd tegen seksueel geweld, voor een totaalbedrag van bijna 500.000 euro jaarlijks. In maart 2023⁶ werd een decreet goedgekeurd om de steun aan de sector van feministische verenigingen te bestendigen en de deelname ervan aan het beleid van de

⁶ Décret du 30.03.2023 pérennisant le soutien au secteur associatif féministe et renforçant sa participation aux politiques de la Communauté française, MB 11 août 2023.

Franse Gemeenschap te versterken. Het voorziet in de uiteindelijke erkenning van 10 groepen van collectieve structuren die projecten uitvoeren in het kader van het beleid m.b.t. gendergelijkheid voor een totaalbedrag van 1.000.000 euro. De FWB financiert de vrijwilligerssector ook via een jaarlijkse projectoproep. In 2023 was de projectoproep gericht op het ondersteunen van projecten ter bestrijding van geweld tegen vrouwen (350.000 euro).

III. PIJLER III: Preventie van gendergerelateerd geweld door bewustmaking, onderwijs, vorming en responsabilisering van plegers, en door de factoren die tot dergelijk geweld leiden, aan te pakken.

Het voorkomen van geweld door sensibiliserings-, informatie- en primaire preventieactiviteiten

Bewustmakings-, voorlichtings- en preventie maatregelen zijn essentieel, niet alleen om geweld te voorkomen, maar ook om het gemakkelijker te maken om over het onderwerp te praten en mensen aan te moedigen om dergelijke feiten te melden als ze zich voordoen. Een van de maatregelen in het NAP 2021-2025 is daarom het verstrekken van adequate en tijdige informatie over bestaande ondersteunings- en beschermingsdiensten en over de geldende wettelijke maatregelen via een onlineplatform (maatregel 31).

Op het niveau van de FWB, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de COCOF werden verschillende werkgroepen opgericht om een informatiewebsite te ontwikkelen over geweld tegen vrouwen, gericht op het grote publiek en professionelen. Een databank zal relevante instrumenten, opleidingen, studies en campagnes bevatten.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt momenteel een website over geweld tegen vrouwen ontwikkeld in samenwerking met de vzw GAMS, op basis van de behoeften en input van een werkgroep van experts ter zake. Het project maakt deel uit van het Brusselse plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en richt zich op verschillende doelgroepen: professionals, slachtoffers en hun families. Het zal ondersteuning bieden op maat van de specifieke situatie van elk slachtoffer, in het bijzonder in gevallen van kwetsbaarheid (zoals de wettelijke verblijfsstatus, taalproblemen, een beperking, aanwezigheid van een kind, enz.).

Om de bewustmaking en inzicht in de genderspecifieke en systemische aard van gendergerelateerd geweld en de gevolgen ervan te vergroten, werden er verschillende bewustmakingscampagnes gevoerd bestemd voor het grote publiek (maatregelen 32 en 33). Hiertoe werden er veel initiatieven genomen. Op nationaal niveau liep van juli 2022 tot juni 2023 een campagne ter voorkoming van VGV, gericht op zowel de families van meisjes die risico lopen als op professionals die in contact staan met de betrokken families. De twee multidisciplinaire centra voor de behandeling van VGV (maatregel 34) kregen meer bekendheid. Van 15 november tot 31 december 2021 liep de campagne "act against violence" om de hulplijnen bij IFG te promoten. De federale regering heeft via deze campagne een miljoen euro geïnvesteerd om de zichtbaarheid van de bestaande regionale instrumenten te verbeteren (1712 in het Nederlands, 0800/30.030 in het Frans en 108 in het Duits).

In Vlaanderen loopt een grootschalige campagne '[We zien U](#)' om jongeren te sensibiliseren omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarbij worden jongeren vanuit verschillende invalshoeken benaderd om hen maximaal te kunnen bereiken (bv. sociale media, VRT MAX-serie, We zien U-party's, de Strafste School ...). De campagne is een van de 85 maatregelen van het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld. Bovendien is onder coördinatie van het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) het project [KIMIWA](#) opgezet om de jeugdsector te helpen kindermishandeling tegen te gaan en de bewustmaking van de impact van geweld op kinderen te vergroten. De vzw Pimento heeft ook extra middelen gekregen om het integriteitsbeleid van de sector

te versterken. Het [WAT WAT platform](#) biedt een breed scala aan inhoud, ontwikkeld door meer dan 80 organisaties, over onderwerpen die nauw verbonden zijn met het leven van jongeren. De Ambassade coördineert dit platform, dat ook genderspecifieke informatie publiceert over geweld en de effecten daarvan op kinderen (maatregel 33).

In het Waalse Gewest is voor 2024 een sensibiliserings- en preventiecampagne gepland die gericht is op mannen en jonge jongens als potentiële daders van partnergeweld. De anti-intimidatiecampagne "[J'agis](#)" ging al van start in maart 2021 met als doel om de banalisering van seksistische daden tegen te gaan. Een van de doelstellingen was om mensen die getuige zijn van pesterijen in de openbare ruimte te mobiliseren door hen de tools te geven om te reageren.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was de campagne "[Join the Fam](#)" gericht op seksuele intimidatie in de openbare ruimte en seksueel geweld in het uitgaansleven. De campagne richtte zich op de rol van getuigen: leren te reageren met behulp van de 5D-methode (Afmijden, Delegeren, Documenteren, Richten en Dialoog) en gemakkelijk te onthouden tips om toe te passen in een situatie van straatintimidatie. De campagne werd wijd verspreid via sociale netwerken, posters op straat en posters in MIVB-stations en via de lokale bladen. De campagnewebsite was zeer nuttig voor het verstrekken van informatie over de hulp en ondersteuning die beschikbaar is in geval van geweld.

In de FWB werd in 2021 een campagne om chatrooms voor slachtoffers van seksueel geweld te promoten gerealiseerd, de ene voor minderjarigen ("Maintenant j'en parle") en de andere voor volwassenen en tieners vanaf 16 jaar (SOS Viol). In 2023 werd daarnaast een campagne voor de applicatie App-Elles verspreid onder een groot aantal Franstalige beroepsorganisaties. Bovendien heeft ONE een sensibiliseringscampagne uitgewerkt over de impact van partnergeweld op kinderen die eraan worden blootgesteld, om te sensibiliseren over de impact van dergelijk geweld op de foetus, kleine kinderen en adolescenten. Ten slotte biedt de coördinatie-eenheid voor de preventie van misbruik (YAPAKA) opleiding en instrumenten aan professionals in de sportsector aan over de preventie van misbruik. Ook de vrijwilligerssector wordt ondersteund bij het uitvoeren van bewustmakings-, onderwijs- en opleidingsinitiatieven, met name in het kader van de jaarlijkse oproep voor projecten "Bevordering van burgerschap en interculturaliteit", waarvan één van de prioriteiten is om specifiek aandacht te besteden aan de rechten van migranten, in het bijzonder vrouwenrechten. Ten slotte voerde de Duitstalige gemeenschap een campagne gevoerd onder de titel "Stopp jetzt, das ist seksuele Gewalt".

Naast bewustmakingsinitiatieven voor het grote publiek voorziet het NAP 2021-2025 ook in de ontwikkeling van cursussen als zelfverdediging en assertiviteit (maatregel 39). Hiertoe heeft Garance financiering gekregen van het Waalse Gewest om trainers op te leiden, van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om primaire preventieactiviteiten te ontwikkelen voor vrouwen van 55 jaar en om zelfverdediging toegankelijker te maken voor vrouwen met een handicap, door middel van workshops en trainingen. In Vlaanderen worden weerbaarheidstrainingen in groep voor vrouwen georganiseerd in Veilig Huis Antwerpen en Veilig Huis Rivierenland. Daarnaast werden in elke provincie extra bijscholingen gegeven om sportleerkrachten op te leiden tot weerbaarheidcoach. Sportleerkrachten vormen namelijk het ideale doorgeliefde om tienermeisjes te leren zichzelf en elkaar beter te beschermen in elke situatie.

Het ondersteunen van de empowerment van mensen met een handicap die slachtoffer zijn van geweld, in het bijzonder vrouwen, is ook een van de acties die door het NAP 2021-2025 worden

ondersteund. De FWB steunt ook de vzw Garance om een aantal zelfverdedigingsprojecten te ontwikkelen, waaronder een project om geweld tegen vrouwen met een mentale handicap te voorkomen. In Vlaanderen is dit bereikt door de uitvoering van het project "Naar professionele en kwaliteitsvolle ondersteuning van seksuele gezondheid voor mensen met een handicap door getrainde zorgverleners op het gebied van seksuele gezondheid", dat wordt uitgevoerd door de ngo Aditi en wordt gefinancierd naar aanleiding van de projectoproep "Inclusief Samenleven". Het biedt training, coaching en intervisiesessies op maat voor zorgverleners (maatregel 40).

Voorkomen van geweld door middel van sensibiliseringsactiviteiten over de gelijkheid van vrouwen en mannen

Stereotype voorstellingen en verwachtingen van mannelijkheid en vrouwelijkheid vormen vaak een vruchtbare bodem voor gendergerelateerd geweld. Het NAP 2021-2025 wil daarom de stereotypen en taboes bestrijden die nog steeds bestaan, vooral onder jongeren.

Daartoe werd in Vlaanderen het Equischools-project uitgevoerd door de non-profitorganisaties RoSa vzw en vzw Zijn, gericht op jongens tussen 15 en 18 jaar en lopend van september 2021 tot december 2022, om positieve, geweldloze modellen van mannelijkheid op te bouwen als middel in de strijd tegen discriminatie (racisme, seksisme, homofobie en transfobie). Daarnaast is er educatief materiaal ontwikkeld door de jeugdsector (bijvoorbeeld het 'Oké? Spel, (N)iets mis mee?!', 'Schwung Spelt' of Tumult). Het doel van deze tools is om het gesprek over seksualiteit te stimuleren en ieders grenzen te respecteren. Het WAT WAT-platform publiceert ook informatie over gendergerelateerd geweld (zie [maatregel 33](#)). Het EQUI-X proefproject, uitgevoerd in de gevangenis van Ruiselede, ontwikkelde een educatieve kit voor gedetineerden om het verband tussen mannelijkheid en geweld in vraag te stellen en andere vormen van mannelijkheid te promoten.

In het kader van collectieve structuren die geweld tegen vrouwen bestrijden gesteund door de FWB, werkt een project geleid door het Collectif de prévention et de lutte contre les violences conjugales (CVFE) aan voorstellingen van mannelijkheid en het promoten van gezonde en gelijkwaardige liefdesrelaties bij jongeren. Dit "CRUSH-project" richt zich op jongeren die tussen 2021 en 2025 jeugdcentra frequenteren.

Ook in Brussel bestaan er verschillende initiatieven. De vzw Bienveillance à l'école (BALE) steunt de oprichting van een Centre Bruxellois de Lutte contre le Harcèlement Entre Jeunes (CBLHEJ). Habitat et Rénovation werkt samen met jongeren, ouders en eerstelijns maatschappelijk werkers die zich richten op sociale huisvesting om online pesterijen, cyberhaat en cybergeweld te voorkomen. AMO AtMOsphères heeft in het kader van haar project "Reactie op spanningen in de openbare ruimte tussen politieagenten en jongeren" een campagne opgezet om jongeren in Brussel bewust te maken van seksistische intimidatie en seksueel geweld.

Naast bewustmakingscampagnes omvat het NAP 2021-2025 maatregelen om kinderen en jongeren te informeren over hun rechten (maatregel 44). In de FWB voorziet een gids voor educatie over relationele, affectieve en seksuele vorming (EVRAS) gemeenschappelijke handvaten voor professionals om de autonomie van jongeren aan te moedigen en hen in staat te stellen geïnformeerde keuzes te maken. Een aantal thematische richtlijnen gaan om stereotypen, rollen en gendergerelateerd geweld.

In 2021 en 2022 zijn nieuwe middelen toegekend aan de vzw O'Yes voor de coördinatie van een "Gids en gezamenlijke strategieën", die een forum bieden voor de interne en externe actoren die betrokken zijn bij EVRAS op school en bij de ontwikkeling van een digitaal kanaal gewijd aan seksualiteit en welzijn: Moule-Frite. Tot slot krijgt de vereniging Garance steun voor de ontwikkeling van een project gericht op kinderen in basisscholen om hen te helpen geweld te herkennen en zich ertegen te verdedigen, en om cursussen cyberverdediging voor meisjes te organiseren.

Om vormingen rond gender te integreren in de inhoud van basisopleidingen (voortgezette opleidingen) voor leerkrachten en onderwijspersoneel, werd in de FWB, het decreet van 2 december 2021 tot hervorming van de initiële lerarenopleiding aangenomen. Artikel 2 van het decreet definieert de essentiële begrippen waarmee in de hele tekst rekening moet worden gehouden, met name de begrippen EVRAS en gender. Deze zullen vervolgens worden opgenomen in de curricula, vaardigheden en inhoud van de verschillende pedagogische disciplines met de hulp van de ondersteuningseenheid van de Académie de recherche et d'enseignement supérieur (maatregel 45).

In Vlaanderen heeft de regering een tweede [specifiek actieplan voor jeugd en kinderrechten 2020-2024](#) goedgekeurd. Het is van toepassing op alle kinderen, tieners en jongvolwassenen in Vlaanderen en Brussel tussen 0 en 30 jaar en definieert 5 prioritaire thema's: welzijn en de ontwikkeling van een positieve identiteit, gezonde en aangename buurten, betrokkenheid bij de samenleving via vrijwilligerswerk, vrijetijdsactiviteiten voor iedereen en media-vorming. Hiervoor is een platform over (cyber)pesten ontwikkeld (<https://www.allesoverpesten.be>). Het is in de eerste plaats gericht op kinderen en jongeren en hun ouders.

Eergerelateerd geweld zoals VGV en gedwongen huwelijken is een specifieke vorm van gendergerelateerd geweld) en vereist daarom een gerichte preventieve aanpak. In Vlaanderen heeft de stad Mechelen een preventieproject tegen gedwongen huwelijken ondersteund onder de naam 'K zie u zitten'. Het Veilig Huis Limburg heeft een tweejarig proefproject uitgevoerd om expertise op te bouwen in dossiers van eergerelateerd geweld. Het heeft tot doel een intersectorale aanpak te ontwikkelen op basis van goede praktijken in België en andere landen. Het project is intussen volledig ingebed in de reguliere werking van Veilig Huis Limburg. Het komende jaar wordt bekeken hoe deze werking gefaseerd kan uitgerold worden over de andere Veilige Huizen. Daarnaast volgt er ook nog een conferentie waarbij de lessons learned in dit project uitgebreid aan bod komen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een sensibiliserings- en informatiebrochure opgesteld voor potentiële slachtoffers van gedwongen huwelijken, getiteld "Mijn huwelijk, mijn keuze!". Deze brochure werd opgesteld door de Brusselse gemeenten in samenwerking met verenigingen die in contact staan met slachtoffers en is bedoeld om discreet te worden overhandigd aan potentiële slachtoffers via gemeentelijke diensten en aanverwante organisaties (jeugdcentra, gezondheidscentra, gemeentescholen, enz.). De brochure is nu beschikbaar in 16 andere talen⁷.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ook steun verleend aan verschillende verenigingen die werken rond deze thematiek. Enkele voorbeelden: GAMS voor "Preventie, opvang en begeleiding van slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking (VGV) en eergerelateerd geweld", Woman'Do voor "Posttraumatische begeleiding van verbannen personen in precaire situaties die geweld zijn

⁷ Deze werden geselecteerd op basis van de realiteit waarmee terreinwerkers geconfronteerd werden: Albanees, Engels, Arabisch, Berbers, Spaans, Hindi, Urdu, Pashto, Perzisch, Romaans, Russisch, Servisch, Somalisch, Tsjechisch en Turks.

ontvlucht", de Association pour le droit des étrangers (ADDE) voor "Ondersteuning van buitenlandse slachtoffers van huiselijk geweld" en Oasis België voor het "Welcome Project".

Tot slot is er ook speciale aandacht voor kwetsbare groepen zoals mensen met een beperking. In Vlaanderen heeft onderzoek naar seksuele en relationele vorming voor leerlingen met een beperking het mogelijk gemaakt om het aanbod en de kwaliteit van modules voor seksuele en relationele vorming in het huidige onderwijslandschap in kaart te brengen (maatregel 43).

Opleiding voor professionele sectoren

De opleiding van toekomstige beroepsbeoefenaars die tijdens hun werk in contact kunnen komen met slachtoffers en/of daders van gendergerelateerd geweld is een belangrijk aandachtspunt van het NAP 2021-2025 en is onderdeel van een van de GREVIO-aanbevelingen. Om over een gemeenschappelijk kader te beschikken waarmee aan de verplichtingen van het Verdrag van Istanbul kan worden voldaan, voorziet het NAP 2021-2025 in de ontwikkeling van een gecoördineerde aanpak van gendergerelateerd geweld door het opstellen van een **gemeenschappelijke opleidingsbasis** voor elk type beroep dat te maken heeft met gendergerelateerd geweld. Het belangrijkste doel van deze opleidingsbasis, die door het Instituut in samenwerking met de UCLL en de ULiège wordt uitgewerkt, is het bevorderen van een gemeenschappelijke aanpak en taal voor gendergerelateerd geweld. Het is bedoeld om gendergerelateerd geweld op te sporen, secundaire victimisatie te voorkomen, de behoeften en rechten van slachtoffers te identificeren en begeleiding te bieden (maatregel 48). Het doel is ook om deze basisopleiding in verschillende bestaande opleidingsprogramma's te integreren of om nieuwe opleidingen op basis van deze basisopleiding op te starten. Deze actie maakt ook deel uit van de tenuitvoerlegging van de Wet 'Stop Feminicide', die het Instituut de opdracht geeft een lijst met relevante opleidingen voor magistraten, leden van de politiediensten, gezondheidszorgbeoefenaars, bemiddelaars, advocaten, notarissen en maatschappelijk werkers met betrekking tot feminicides en gendergerelateerde dodingen en het geweld dat eraan voorafgaat op te stellen en bij te werken.

Het NAP 2021-2025 stimuleert ook de opleiding van rechters en advocaten over de specifieke kenmerken van slachtoffers en daders in gevallen van gendergerelateerd geweld. Bij het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO) bestaat een "Basiscursus over seksueel en huiselijk geweld" uit drie modules: een inleidende module over het onderwerp die door het Instituut wordt gegeven, gevolgd door de basismodule over IFG en de module over seksueel geweld. Naast de inventarisatie van de opleidingen voor professionals voorziet de Wet 'Stop Feminicide' ook in de verplichting van de opleiding van magistraten en van de politie m.b.t. gendergerelateerd geweld⁸ (maatregel 49). In Vlaanderen is in samenwerking met de Orde van Vlaamse Balies (OVB) een opleiding over seksueel geweld georganiseerd voor advocaten. Tussen maart 2021 en maart 2022 namen ongeveer driehonderd advocaten deel aan deze opleiding. De opleiding is positief geëvalueerd en er zijn gesprekken gaande met de OVB om de module op te nemen in hun permanente opleidingsprogramma.

De bestaande opleidingen binnen de politiediensten zijn geïnventariseerd. Op basis van deze inventarisatie zal de samenhang van het geheel worden geëvalueerd. Momenteel wordt een voorstel besproken om gendergerelateerd geweld op te nemen in de verschillende basisopleidingen voor

⁸ Wet van 31 juli 2020 houdende diverse dringende bepalingen inzake justitie, BS 07 augustus 2020.

politieagenten, inspecteurs en hoofdinspecteurs (maatregel 50). Gezien de complexiteit van de materie, is er binnen het politielandschap gekozen om meerdere opleidingen uit te werken gericht op intrafamiliaal geweld. Deze opleiding is bestemd voor alle operationele personeelsleden van de GPI. Daarnaast is er een erkenningsdossier (EDA) ingediend voor de functionele opleiding van zedeninspecteurs en politieassistenten. Het erkenningsdossier voor de functionele opleiding voor zedeninspecteur voor het Zorgcentrum na Seksueel Geweld (verder “ZSG”) werd goedgekeurd in 2022.

Het NAP 2021-2025 voorziet ook in een versterking van de opleiding van gezondheidswerkers inzake IFG, seksueel geweld en VGV (maatregel 51). In deze context heeft de FOD Volksgezondheid een **ondersteuningsprogramma gefinancierd gericht op het verbeteren van de identificatie, behandeling en doorverwijzing van slachtoffers van intrafamiliaal en seksueel geweld en vrouwelijke genitale verminking (IFG-SG-VGV)**. Het is gericht op zorgverleners in ziekenhuizen en heeft als doel om zorgverleners te responsabiliseren als onderdeel van een alomvattend, holistisch en slachtoffergericht interdisciplinair zorgtraject. Naast de trainingsmodules biedt het ook praktische hulpmiddelen die dagelijks met patiënten kunnen worden gebruikt.

Daarnaast financiert het Waals Gewest ‘Pôles de ressources spécialisées’ in intrafamiliaal en partnergeweld: deze bieden 60 dagen opleiding per jaar, en in 2022 vond een ‘train the trainer’ opleiding plaats. In 2023 en 2024 zullen 30 extra dagen per jaar worden gefinancierd om het personeel van de Waalse “maisons d’accueil” op te leiden. De Société Scientifique de Médecine Générale (SSMG) heeft ook steun ontvangen in het kader van een wetenschappelijk ondersteuningsproject voor huisartsen om de vroegtijdige opsporing en behandeling van intrafamiliaal en seksueel geweld van vrouwen aan te moedigen.

In de FWB bieden de vzw SOS Viol en verschillende andere verenigingen, waaronder de vzw Brise le silence en La Maison Plurielle (zie [maatregel 28](#)), opleidingen aan over seksueel geweld. Sinds 2023 worden trainingen over partnergeweld, en in het bijzonder de impact ervan op kinderen, gegeven aan professionals van Jeugdhulp en de Justitiehuisen. Daarnaast wordt momenteel de laatste hand gelegd aan een gids met goede praktijken voor de opvang van at-risk minderjarigen en slachtoffers van eerge relateerd geweld en gedwongen huwelijken, gericht op de jeugdhulpsector.

In 2023 werden specifieke opleidingsmodules over de preventie van gynaecologisch en obstetrisch geweld voor de gezondheidssector georganiseerd in het kader van de projectoproep die in 2022 werd gelanceerd door de FWB, het Waals Gewest en de COCOF. Er werd ook een overeenkomst ondertekend tussen ONE en GAMS om de synergiën tussen beide organisaties verder te ontwikkelen en om de doorstroming van VGV-gevallen naar de diensten van SOS Enfants te organiseren. GAMS heeft opleidingen verzorgd voor tolken van maatschappelijke tolkendiensten. Deze opleiding gaat verder dan de problematiek van VGV en omvat ook de problemen van seksistische stereotypen, geweld tegen vrouwen en gedwongen huwelijken.

Equal.brussels, dat verantwoordelijk is voor gelijke kansen in Brussel, biedt ook jaarlijkse financiering voor opleidings- en bewustmakingsinitiatieven om geweld tegen vrouwen te bestrijden, zoals het DPO-project van de Fédération Laïque des centres de planning familiale.

In Vlaanderen werd aan medewerkers van de Family Justice Centers (nu Veilige Huizen) en de Ketenaanpak Intrafamiliaal Geweld, en hun respectievelijke partners (CAW, politie, parket, justitieassistenten, OCMW, CGG, CLB, OCJ, SDJ, K&G, VK, ...) diverse opleidingen aangeboden. Deze professionals volgden een training om met cliënten te praten over seksuele gezondheid,

opleidingsmodules rond eerge relateerd geweld, een opleiding rond intensief casemanagement, en een opleidingsweek in het kader van de uitrol van Veilige Huizen. De justitieassistenten slachtofferonthaal kregen een opleiding 'seksueel geweld' waarbij diversiteit ter sprake kwam, meer specifiek de zorg voor LGBTQI+ -personen.

De federale regering kende Domus Medica een financiering toe voor het project "LGBTQI+ sensitief handelen binnen de eerstelijnsgezondheidszorg" en Alias vzw voor het project "Guide et formation - accès aux soins pour les femmes trans concernées par la prostitution et le travail du sexe". Deze projecten dragen bij tot de integratie van de LGBTQI+-dimensie in de opleidingen voor professionals in de medische en psychosociale sector (maatregel 55). De ontwikkelde instrumenten zullen vervolgens worden aangeboden aan de betrokken sectoren. Daarnaast voorziet het Waalse Plan voor de integratie van LGBTQIA+-personen, aangenomen in mei 2022, in een aantal maatregelen met betrekking tot de opleiding van professionals voor de zorg voor LGBTQIA+-personen in de sectoren waarvoor het Gewest verantwoordelijk is.

Met betrekking tot het controversiële concept ouderverstotingsyndroom dat wordt ingeroepen in echtscheidingssituaties waarin er sprake is van partnergeweld, heeft het NAP 2021-2025 de aanbevelingen van GREVIO opgevolgd door zich ertoe te verbinden de betrokken actoren te informeren over het gebrek aan wetenschappelijke basis voor het concept van "ouderverstotingsyndroom" (maatregel 53). Bovendien werd in het kader van de federale projectoproep "Zolang het nodig is" en de projectoproep "Alter Egale 2023" van de FWB financiering toegekend aan de vzw Des Mères Veilleuses voor het project "Six décryptages pour en finir avec les violences domestiques" (Zes manieren om een einde te maken aan huiselijk geweld), een minidocumentaireserie over huiselijk geweld en de problemen die ontstaan door het gebruik van het pseudowetenschappelijke concept van het ouderschapsverstotingsyndroom. Een multidimensionale studie van dit concept en het gebruik ervan in België werd uitgevoerd in opdracht van de FWB.

Om beter rekening te houden met de genderdimensie in de strijd tegen mensenhandel (maatregel 55), houdt het nieuwe Actieplan Mensenhandel rekening met de aanbevelingen van Myria. Het bevat ook de resultaten van de internationale aanbevelingen die aan België werden voorgelegd, waaronder de evaluaties en aanbevelingen van 9 februari 2018 van de Groep van deskundigen van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel (GRETA) en Algemene Aanbeveling 2020 van het Comité inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) over de handel in vrouwen en meisjes in de context van wereldwijde migratie.

Daders ter verantwoording roepen en actie ondernemen

Het doel van het NAP 2021-2025 is om recidive beter te bestrijden door programma's voor de aanpak van plegers van partnergeweld te harmoniseren, uit te breiden en te versterken. Om deze doelstelling te bereiken is er nood aan gespecialiseerde zorg voor plegers op lange termijn.

In haar aanbevelingen roept GREVIO België dan ook op om ervoor te zorgen dat programma's voor de opvang en sociaal-juridische opvolging van plegers van huiselijk geweld en seksueel geweld een uniforme aanpak bevatten. Daartoe werd in de evaluatie van de samenwerkingsakkoorden inzake de begeleiding en behandeling van plegers van seksuele misdrijven opgeroepen om nieuwe

samenwerkingsakkoorden af te sluiten. Momenteel zijn er vier in voorbereiding: een nieuw Duitstalig akkoord en een herziening van de Vlaamse, Waalse en Brusselse akkoorden. Drie daarvan (Duitstalig, Waals en Vlaams) bevinden zich in de laatste fase van herziening.

In het Waalse Gewest is SéOS, Service d'Écoute et d'Orientation Spécialisé, een preventiesysteem voor mensen die vragen hebben over het begrip toestemming en mogelijk ongepast of afwijkend gedrag, (gratis hulplijn 0800 200 99, chat en e-mail contact). Het is gratis, anoniem en vertrouwelijk en is bedoeld voor iedereen die direct betrokken is, hun familie en vrienden en professionals die met dergelijk gedrag te maken hebben.

In Vlaanderen startten in januari 2022 proefprojecten in de gevangenissen van Beveren, Brugge en Hasselt waarbij daders van intrafamiliaal geweld, specifieke begeleiding konden krijgen. Bedoeling is te vermijden dat ze, bij vrijlating, hervallen in het gewelddadige gedrag. Het project binnen de gevangenis van Hasselt, in samenwerking met Veilig Huis Limburg en CAW Limburg, kon de beste resultaten voorleggen en wordt dan ook de komende twee jaar verdergezet. Het is ook de bedoeling om deze aanpak op termijn uit te rollen over alle gevangenissen in Vlaanderen. Daarnaast opent in het voorjaar 2024, naar het voorbeeld van bijvoorbeeld Engeland, Duitsland en Italië, een zedenunit in de gevangenis van Dendermonde Hulp. Daarbij wordt aanklappend met gedetineerden zedendelinquenten aan de slag gegaan en krijgen ze de nodige wetenschappelijk onderbouwde therapie.

Gendergerelateerd geweld en intimidatie op het werk bestrijden

België was een van de drijvende krachten achter de goedkeuring door de Internationale Arbeidsorganisatie (verder 'IAO') in juni 2019 van het Verdrag nr. 190 en haar Aanbeveling 206 over de uitbanning van geweld en pesterijen op het werk. Het NAP 2021-2025 riep daarom op tot de ratificatie en uitvoering van dit verdrag. Op 13 juni 2023 deponeerde België de akte van bekrachtiging van het Verdrag inzake geweld en pesterijen bij de directeur-generaal van de IAO (maatregel 62). Om het Verdrag meer bekendheid te geven, heeft de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (verder 'FOD WASO') een [video](#) gemaakt met algemene informatie over het Verdrag vanuit het standpunt van de IAO, de FOD WASO, werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers en het Instituut.

In lijn met dezelfde wens om de strijd tegen seksuele intimidatie en geweld op de werkplek op te voeren, voorziet het NAP 2021-2025 ook in steun voor degenen die betrokken zijn bij preventie in bedrijven en overheidsinstanties (maatregel 63). Dit is bijvoorbeeld het geval in Vlaanderen via sectorale akkoorden. Tot op heden implementeren 38 beroepssectoren een non-discriminatie actieplan op basis van non-discriminatie en inclusie addenda. De Vlaamse overheid evalueert de uitvoering van elk actieplan en de individuele engagementen van elke sector. In oktober 2022 bracht een "Inclusiedag" op initiatief van 32 sectoren, 220 werkgevers en human resources medewerkers samen om concrete inclusietools uit te wisselen. De volgende generatie addenda (Diversity and Inclusion 2023-2025) wordt momenteel voorbereid.

Daarnaast zijn in Vlaanderen, in het kader van een oproep van het Europees Sociaal Fonds (ESF), 10 projecten gesubsidieerd om 10.000 bedrijven in staat te stellen inclusiever te worden tegen eind 2023.

Het doel van deze initiatieven is om Vlaamse bedrijven bewust te maken van het potentieel aan talent op de arbeidsmarkt en hen concrete instrumenten aan te reiken om de instroom en het behoud van werknemers op de werkplek op lange termijn te ondersteunen. Er is ook een "inclusieve ondernemingen" platform beschikbaar voor bedrijven om synergiën en de uitwisseling van goede praktijken te vergemakkelijken. Op basis van de evaluatie van deze projecten zal de volgende oproep tot het indienen van voorstellen op 1 januari 2024 worden gelanceerd.

In Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben de Mouvement pour l'Egalité entre les Femmes et les Hommes (Beweging voor Gelijkheid tussen Vrouwen en Mannen), Psytel en de vzw Amazone samengewerkt om veilige en respectvolle werkplekken voor werknemers te promoten. De "[MOOC Entreprise: Agir contre les violences sexistes](#)" wordt medegefinancierd door de Europese Unie en heeft als doel werknemers bewust te maken van alle vormen van seksistisch gedrag, informatie te verstrekken over wetgeving en over mogelijkheden en verplichtingen om actie te ondernemen.

Om kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) te ondersteunen bij de uitvoering van preventieplannen voor psychosociale risico's, heeft de federale regering beslist om te investeren in een nationaal actieplan ter preventie van stress en burn-out op het werk om de veerkracht van de beroepsactieve bevolking in België te ondersteunen (maatregel 64). In het kader van dit plan 'Mentaal welzijn op het werk' werden subsidies voor de preventie van psychosociale risico's op het werk toegekend aan elf sectorale projecten. Daarnaast wordt de ontwikkeling van OIRA (Online Interactive Risk Assessment) voortgezet. Hiermee kunnen de verschillende betrokken sectoren de risico's identificeren die aanwezig zijn op een werkplek en kunnen ze beslissen over preventieve acties en een actieplan "op maat".

Dit is bijvoorbeeld het geval voor dienstbodes en huishoudpersoneel sinds de inwerkingtreding in mei 2023 van een nieuw koninklijk besluit⁹ dat specifieke maatregelen vastlegt met betrekking tot het welzijn op het werk van dienstbodes en huishoudpersoneel, waarvan de eerste specifieke bepaling is dat de risicoanalyse, die moet worden uitgevoerd door de werkgever, kan worden uitgevoerd met behulp van het instrument 'OIRA Domestiques'. Gezien de bijzondere situatie van deze werknemers, die continu voor dezelfde particuliere werkgever werken, benadrukken zowel de regelgeving als de OIRA het belang van voorlichting over psychosociale risico's en preventieve maatregelen.

Bovendien werd in maart 2023 **een studie- en sensibiliseringsdag georganiseerd over geweld en seksuele intimidatie op het werk** voor preventieadviseurs en vertrouwenspersonen, om de vorming van preventieadviseurs in psychosociale aspecten (PAPA) aan te moedigen om rekening te houden met een genderanalyse inzake pesterijen en gendergerelateerd geweld op het werk en om instrumenten te includeren om slachtoffers te empoweren en daders verantwoordelijk te stellen (maatregel 67). Op de werkvloer zijn het deze mensen die in de frontlinie staan in de strijd tegen situaties van gendergerelateerd geweld. Meer dan 200 mensen woonden het evenement bij.

Om slachtoffers van intimidatie beter te beschermen, werd op 15 mei 2023 een nieuwe wetgeving gepubliceerd die de bescherming tegen represailles van werkgevers bij discriminatie, geweld, pesterijen of seksuele intimidatie op het werk wijzigt¹⁰ (maatregel 65). Deze wet breidt de

⁹ Koninklijk besluit van 7 mei 2023 tot vaststelling van specifieke maatregelen betreffende het welzijn op het werk van dienstboden en huispersoneel in boek X van de codex over het welzijn op het werk, BS 15 mei 2023.

¹⁰ Wet tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding

bescherming die de antidiscriminatiewetten bieden uit tot kwesties als pestrijen, geweld op de werkplek en ongewenst seksueel gedrag op het werk. Het Koninklijk Besluit van 1 mei 2023 tot wijziging van Titel 3 van Boek I van het Wetboek van Welzijn op het Werk, dat in werking treedt op 1 juni 2023, specificeert de behandeling van de informatie van de werkgever over de bescherming tegen nadelige maatregelen als onderdeel van de interne procedure.

Bestrijding van cybergeweld

Cybergeweld is een fenomeen dat voortdurend toeneemt. Verschillende studies tonen aan dat jongeren in het algemeen en jonge vrouwen in het bijzonder het slachtoffer zijn van online geweld¹¹. Om dit fenomeen te bestrijden, voorziet het NAP 2021-2025 in **de oprichting van een informatieplatform over cyberseksisme** (maatregel 69). Op de website van het Instituut is nu een specifieke rubriek over [digitaal seksueel geweld](#) beschikbaar. Het is ontworpen als een praktische informatiegids en biedt informatie over digitaal seksueel geweld op eenzelfde webpagina aan. Dit maakt het voor (potentiële) slachtoffers en getuigen gemakkelijk om de juiste informatie te vinden over de verschillende vormen van digitaal seksueel geweld en de stappen die zij kunnen ondernemen. Een [register van instrumenten](#) geeft een overzicht van alle instrumenten, publicaties en projecten die door maatschappelijke organisaties zijn gemaakt en beschikbaar gesteld in de strijd tegen digitaal seksueel geweld (maatregel 74).

Het is ook essentieel om **de aangifte en handhaving van alle vormen van digitaal seksueel geweld te verbeteren**. Om de onderzoeksmogelijkheden aan te passen aan het digitale tijdperk, vult artikel 3 van de wet van 31 juli 2023 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken IV¹² de lijst van artikel 90ter, § 2, van het Wetboek van Strafvordering aan met de misdrijven voyeurisme en niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud, alsook niet-consensuele verspreiding, met kwaadwillig opzet of uit winstbejag, van seksueel getinte inhoud. Deze wijziging laat toe om bijvoorbeeld onderzoek te doen naar gesloten groepen en chatgesprekken waarin dergelijke intieme beelden worden verspreid. Daarnaast is dit soms de enige manier om te onderzoeken of een bepaalde persoon op structurele wijze aan voyeurisme doet.

Artikel 6 van de wet van 31 juli 2023 wijzigt artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek om de rechtspleging in kort geding in geval van niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud te optimaliseren. Het slachtoffer kan een procedure in kort geding aanwenden om de verspreider(s) of de als tussenpersoon optredende dienstverlener te verplichten de beelden te verwijderen dan wel ontoegankelijk te maken. Het wordt ingeschreven dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zich ervan moet verzekeren dat zijn beschikking alle gegevens bevat die noodzakelijk zijn voor de identificatie van deze beelden of opnames zodat de dienstverlener deze makkelijker kan verwijderen.

In samenwerking met het Instituut werd daarom in december 2022 een nota van de federale gerechtelijke politie over de verspreiding zonder toestemming van seksuele beelden en opnames van

van bepaalde vormen van discriminatie, en de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, wat de bescherming tegen nadelige maatregelen betreft, *BS* 15 mei 2023.

¹¹ Het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (EIGE) wijst erop dat volgens onderzoek op dit gebied een op de drie vrouwen in haar leven te maken krijgt met een vorm van cybergeweld. Vrouwen zijn vaker het doelwit van bepaalde soorten geweld: seksuele intimidatie en stalking.

(https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/ti_pubpdf_mh0417543frn_pdfweb_20171026164001.pdf)

¹² Wet van 31 juli 2023 om justitie menselijker, sneller en straffer te maken IV, *BS* 9 augustus 2023.

seksuele aard opgesteld en naar alle lokale politiezones gestuurd (maatregel 70). Hierin wordt het geldende wettelijk kader uiteengezet, evenals praktische informatie zoals het opstellen van een proces-verbaal en het zoeken naar bewijsmateriaal. Momenteel wordt een nieuwe toepassing (Cyber Help) getest door de Federale Politie binnen de 6 politiezones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om een betere bejegening mogelijk te maken van personen die klacht indienen inzake cybercriminaliteit in de politiecommissariaten (maatregel 72).

Verder publiceerde het Instituut in september 2022 een [aanbeveling](#) over het gebruik van stalkerware in het kader van geweld tussen (ex)partners. Tot slot wordt er momenteel een toolkit over toestemming en grensoverschrijdend seksueel gedrag in de digitale wereld ontwikkeld op initiatief van het Instituut, om volwassen gebruikers van sociale netwerken bewust te maken van en hen te herinneren aan de strafbare vormen van online seksisme (maatregel 73).

In Wallonië financierde een budget van bijna 200.000 euro een projectoproep over de bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en gendergerelateerd cybergeweld, waarmee 17 projecten werden ondersteund die in 2022 werden uitgevoerd door non-profitorganisaties.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is voor september 2023 een nieuwe cursus over "cyberpesten en cyberseksisme" goedgekeurd bij de Gewestelijke en Intercommunale Politie school (GIP). De trainers worden opgeleid door de vzw Chayn, een expert in cybergeweld. Dit is de eerste opleiding in zijn soort in België, die in het Frans en Nederlands zal worden gegeven. Alle politieagenten in België zullen kunnen kiezen om deze opleiding te volgen, die niet beperkt is tot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De FWB ondersteunde de oproep 'Alter Egaes 2023' voor projecten ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen' en twee projecten ter bestrijding van cyberpesten bij jongeren (53.500 euro). Daarnaast ontvangt de Association des Journalistes professionnels een jaarlijkse financiering (40.000 euro) om een aantal taken uit te voeren, waaronder het voorkomen en bestrijden van online geweld tegen vrouwelijke journalisten. In het kader hiervan zijn twee trainingen gegeven: " Cyberharcèlement : quels protocoles pour ma rédaction ? ", voornamelijk gericht opleidinggevend van mediabedrijven; en " Auto-défense face au cyberharcèlement ", gericht op journalisten, om hen te leren risicoanalyses uit te voeren en reflexen aan te nemen om zichzelf, hun familie en hun bronnen te beschermen tegen cyberpesten.

Acties tegen seksuele intimidatie en seksisme in de openbare ruimte

Om seksisme in de openbare ruimte te bestrijden, heeft België in 2014 de zogenaamde "seksismewet"¹³ aangenomen. Om de balans op te maken van de situatie bijna 10 jaar na de inwerkingtreding, heeft het Instituut eind 2022 een [evaluatie rapport](#) gerealiseerd (maatregel 78). Er werden verschillende aanbevelingen gedaan met betrekking tot de verduidelijking van begrippen en de toepassing van de wet. Er werd ook een evaluatieonderzoek uitgevoerd door Demos, in overleg met het maatschappelijk middenveld. Het onderzoek laat zien dat de wet inderdaad reeds tot veroordelingen heeft geleid, maar dat de kennis en reikwijdte van de wet te beperkt zijn. Het

¹³ Wet van 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie teneinde de daad van discriminatie te bestraffen, BS 27 juli 2014.

onderzoek biedt een reeks aanbevelingen die seksisme in de openbare ruimte kunnen helpen bestrijden. Sommige van deze aanbevelingen vereisen geen wetswijzigingen, zoals betere verlichting van straten, stations, bushaltes, maar ook bewustmakingscampagnes, kortere termijnen voor strafprocedures, voorzien in betere gegevensverzameling, etc. Enkele andere aanbevelingen vereisen wel wetswijzigingen, zoals bijvoorbeeld de invoering van één of meer wettelijke bepalingen die intimidatie in openbare ruimtes (zowel offline als online) duidelijk en gemakkelijk verbieden. De evaluatie werd toegestuurd naar het federaal parlement, naar het Nationaal platform dat toeziet op de opvolging van het NAP 2021-2025, alsook naar de leden van de IDG.

Naast een betere juridische bescherming moedigt het NAP 2021-2025 ook bewustmakingscampagnes tegen seksisme en genderstereotypen aan. Daartoe wordt sinds 2020 in de FWB het SACHA-plan (Plan de lutte contre les violences sexistes et sexuelles, spécialement conçu pour les milieux festifs) ingezet op verschillende festivals (Esperanzah, Jyvazik', Equinoxe, enz.). Daarnaast wordt er momenteel op alle universiteiten, hogescholen en instellingen voor sociale promotie een kwalitatief en kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar intimidatie en seksistisch en seksueel geweld onder de naam [BEHAVES](#)¹⁴.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is 250.000 euro uitgetrokken voor de opleiding van personeel dat werkzaam is in het uitgaansleven in het kader van het plan ter bestrijding van seksuele intimidatie in het uitgaansleven. Vier projecten van vzw's die gespecialiseerd zijn in dit domein werden geselecteerd: Plan Sacha, Modus Vivendi, Brussels by night federation en het collectief Osmose.

Om dergelijk gedrag in het openbaar vervoer te voorkomen, heeft de NMBS een systeem voor stille waarschuwing (WhatsApp / SMS) ontwikkeld dat toegankelijk is voor iedereen die zich in gevaar voelt in de trein maar niet in staat is om het noodnummer te bellen (maatregel 77).

Sinds de covid-19 pandemie is het echter ook mogelijk om gebeurtenissen van intimidatie digitaal te melden op het "police-on-web" platform. Dit mechanisme laat toe om aangifte te doen of een klacht in te dienen over incidenten die vallen onder de seksismewet (maatregel 79), maar is nog niet beschikbaar voor andere vormen van seksueel geweld. De digitalisering van politieprocessen, en meer specifiek inzake de bijstand van de politie aan slachtoffers van seksuele misdrijven, wordt onderzocht door een GPI-werkgroep, en dat met oog op het voorkomen van secundaire victimisatie. Omdat het hier om misdrijven en wanbedrijven gaat, valt de gerechtelijke aanpak van seksueel geweld onder de verantwoordelijkheid van de magistraten bij het parket. Hierover is dan ook overleg lopende met het College van procureurs-generaal.

Samen met de federale politie heeft de vzw Touche pas à ma pote een project "Sensibilisering voor seksistische intimidatie in de openbare ruimte" opgezet voor Frans- en Nederlandstalige politieagenten. Deze opleiding over seksistische intimidatie in de openbare ruimte is goedgekeurd en opgenomen in de permanente vorming van de politie. Bovendien zal de module "Opvang van slachtoffers van seksueel geweld" die wordt gegeven aan de Provinciale Academie voor Urgentiediensten en Lokale Overheden in Oost-Vlaanderen (PAULO) worden uitgebreid naar andere politieacademies (maatregel 80).

De FOD Binnenlandse Zaken, het Directoraat-Generaal Veiligheid en Preventie (DGSP), wil ook het thema van straatintimidatie opnemen in de opleiding van ordehandhavers. Er werd een "Inspiratiegids voor de preventie van seksueel en gendergerelateerd geweld in de openbare ruimte" opgesteld, die

¹⁴ Onderzoek naar welzijn, intimidatie en discriminatie in het hoger onderwijs.

zowel goede praktijken bevat die op Europees niveau werden geïdentificeerd als initiatieven en acties die lokaal werden ontwikkeld, alsook een lijst van bestaande opleidingen of workshops en aanbevelingen door de FOD Binnenlandse Zaken. Deze dynamische gids wordt op het internet ter beschikking gesteld van steden en gemeenten om het lokaal preventiebeleid te ondersteunen (maatregel 81).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een tweede "Gids voor de integratie van veiligheidsvoorzieningen in openbare ruimten voor ontwerpers, exploitanten en beheerders van openbare ruimten" gepubliceerd. Deze gids is gebaseerd op het concept "Security by design" en heeft tot doel goede praktijken te bevorderen die de veiligheid, met inbegrip van die van vrouwen, bevordert door seksistische en seksuele intimidatie te voorkomen (maatregel 82).

Om de zichtbaarheid van vrouwen in de openbare ruimte op duurzame wijze te vergroten, heeft het Instituut in maart 2023 een projectoproep gelanceerd onder de titel "De straat is van ons". De geselecteerde projecten helpen om gendergerelateerd geweld (waaronder seksisme) te bestrijden en de zichtbaarheid van vrouwen in de openbare ruimte te vergroten. De goedgekeurde projecten lopen van 1 augustus 2023 tot 29 februari 2024.

IV. PIJLER IV: Beschermen, begeleiden en ondersteunen van slachtoffers van gendergerelateerd geweld en hun omgeving (met inbegrip van kinderen die aan dergelijk geweld worden blootgesteld) door de opvolging rond hen te centreren.

Algemene ondersteunende diensten beschikbaar stellen aan slachtoffers

Hoewel het onderbrengen van slachtoffers van geweld in opvanghuizen of tijdelijke onderkomens kan dienen als noodoplossing bij onmiddellijk gevaar, is stabiele huisvesting noodzakelijk om hen in staat te stellen hun onafhankelijkheid op de lange termijn te herwinnen.

Het Waals Gewest lanceerde daarom twee projectoproepen, de ene om de toegankelijkheid van opvanghuizen voor slachtoffers van partnergeweld te verbeteren en de andere om nieuwe opvang te creëren voor vrouwen die zelfstandig worden en het opvanghuis verlaten (maatregel 83). Als gevolg hiervan werden 92 nieuwe opvangplaatsen gecreëerd, werd extra personeel aangeworven in 7 opvangplaatsen en werd een opvangcentrum met een geheim adres opgericht in Henegouwen. In samenwerking met sociale huisvestingsmaatschappijen komen er binnenkort 35 extra plaatsen voor langdurige opvang beschikbaar. Met een totaal bijkomend budget van 30.000.000 euro voorziet het Waals Gewest ook de creatie van 150 nieuwe plaatsen voor vrouwelijke slachtoffers van geweld, wat het totaal aantal plaatsen in Wallonië op 1.156 brengt voor 2026.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn twee opvanghuizen geopend: het eerste in juli 2022 voor slachtoffers van IFG (19 plaatsen in 7 kamers), het tweede in september 2022 voor jonge LGBTQIA+ personen (14 plaatsen). Tussen juli 2022 en april 2023 werden 15 gezinnen opgevangen in het opvangcentrum, waarbij het aantal beschikbare kamers steeg van 3 naar 7. Een derde gebouw voor slachtoffers van IFG (25 plaatsen) is ook gepland, voor een totaalbudget van 5.000.000 euro. Het is de bedoeling dat er tussen de 12 en 16 wooneenheden komen, waarbij elke wooneenheid tussen de 2 en 5 bedden heeft en plaats biedt aan 35 tot 50 mensen, waaronder volwassenen en kinderen. Het aantal woningen bestemd voor personen¹⁵ die het slachtoffer zijn van partnergeweld of intrafamiliaal geweld binnen Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij of openbare vastgoedmaatschappijen is toegenomen om te voldoen aan de verplichting om minstens 3% van de totale toewijzingen te bereiken.

Daarnaast worden in de Brusselse regio de EVA-cellen ontwikkeld. Na een projectoproep van de Lokale Brusselse Besturen en een financiële steun van 125.000 euro zullen er eind 2023 6 cellen zijn. Aanvankelijk waren er twee EVA-cellen (in zone PolBru en Brussel Zuid). De EVA-cellen worden bemand door politieagenten die specifiek zijn opgeleid op het gebied van intrafamiliaal en seksueel geweld, waardoor secundaire victimisatie wordt vermeden

In Vlaanderen krijgen bij de toewijzing van sociale woningen aanvragers die zich in een precare woonsituatie bevinden voorrang¹⁶. Eind 2021 werd een nieuw toewijzingssysteem goedgekeurd dat op 1 januari 2024 van kracht wordt. Het verplicht om 20% van de versnelde toewijzingen toe te wijzen

¹⁵ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot wijziging van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26 september 1996 houdende de regeling van de verhuur van de woningen beheerd door de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij of door de openbare vastgoedmaatschappijen, *BS* 12 november 2021.

¹⁶ Namelijk die verblijven in een noodopvang, een crisisopvang, een transitwoning, een opvanghuis of een hotel.

aan huurders met speciale behoeften of in precare situaties, met inbegrip van vrouwen die slachtoffer zijn van geweld. Bovendien wordt sinds 2020 jaarlijks een openbare oproep gelanceerd om het aanbod van noodwoningen te vergroten op basis van een systeem van cofinanciering tussen de gemeenten en het Vlaams Gewest. Er kunnen subsidies worden aangevraagd voor het bouwen, kopen, renoveren en inrichten van noodwoningen. Een eerste oproep in 2020 resulteerde in 73 gesubsidieerde projecten voor 259 **noodwoningen** (12.000.000 euro). In juni 2021 werd een tweede oproep gelanceerd, die 56 projecten en 150 noodwoningen financierde (8 000 000 euro). Naar aanleiding van de derde oproep in juli 2022 werden 21 projecten ingediend voor in totaal 56 noodwoningen (4.000.000 euro). Begin juni 2023 werd een vierde oproep gelanceerd, waarvoor tot eind september projecten kunnen worden ingediend (8.000.000 euro).

Om de toegang tot **gespecialiseerde psychologische begeleiding** voor slachtoffers van geweld tussen partners en/of binnen het gezin te verbeteren (maatregel 90), heeft de FWB de financiering verhoogd voor verschillende partnerdiensten van de Justitiehuisen, die gratis psychologische en sociale bijstand verlenen aan slachtoffers van misdrijven. Ongeveer twintig algemene slachtofferhulpdiensten worden gefinancierd en bestaan uit een multidisciplinair team dat kan werken onafhankelijk van een klacht. Van deze diensten zijn er 17 die zich richten op slachtoffers van alle soorten misdrijven, terwijl 4 meer gespecialiseerd zijn in de ondersteuning van slachtoffers van intrafamiliaal en/of seksueel geweld (SOS Viol, CPVCF, Oasis België en Les Tamaris). Daarnaast heeft de FWB in 2021, 2022 en 2023 gedecentraliseerde projecten ondersteund voor de opvang van slachtoffers van intrafamiliaal en partnergeweld in de arrondissementen Waals-Brabant en Luxemburg. Het doel is om hulp gemakkelijker toegankelijk te maken voor slachtoffers die ver van de stadscentra wonen en om het werk en de samenwerking met het lokale netwerk te versterken. In dezelfde periode zijn de middelen voor de partnerdiensten verhoogd om tegemoet te komen aan de toegenomen vraag naar hulp tijdens de Covid- en post-Covid-periode.

Er werd bovendien voorzien in een financiering van een specifieke opvangplaatsen voor minderjarige slachtoffers van gedwongen huwelijken met een onmiddellijke ondersteuning, specifieke en specifieke en aangepaste begeleiding. Dit maakt de opvang van vijf slachtoffers van gedwongen huwelijken/eergerelateerd geweld mogelijk. De website “victimes.be” (<https://victimes.cfwb.be/>) die nuttige informatie over de diensten waar slachtoffers en familieleden van slachtoffers van misdrijven bevat, werd bijgewerkt en opnieuw ontworpen, met name om informatie toegankelijker te maken over de diensten waar slachtoffers van intrafamiliaal geweld hulp kunnen vinden.

In Vlaanderen hebben, als gevolg van de VIA-6 kwaliteitsmaatregelen, twee Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) die hulp bieden aan mensen met psychische problemen, extra deeltijdse versterking gekregen. Dit zal het mogelijk maken om de forensische activiteiten te uit te breiden, d.w.z. hulp aan mensen die onder invloed zijn, in de gevangenis of daarbuiten, alsook hulp in situaties van geweld binnen het gezin of vrijwillige preventieve hulp.

De samenwerking met de gezondheidssector en meer in het bijzonder **de preventie van obstetrisch geweld** is ook een van de doelstellingen van het NAP 2021-2025. Voorgezeten door het Instituut zal binnenkort een interfederale werkgroep over dit onderwerp worden opgericht (maatregel 86). De werkgroep zal bestaan uit beroepsverenigingen en de vertegenwoordigers van de betrokken ministers en administraties en wordt opgericht met oog op het ontwikkelen van een specifiek beleid over dit onderwerp. Er werd reeds een eerste rondetafelgesprek georganiseerd met middenveldorganisaties

om informatie over goede praktijken uit te wisselen en de bestaande noden in kaart te brengen om het probleem te voorkomen en te bestrijden in maart 2023.

In het kader van het intra-Franstalige plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, werden in 2022 9 nieuwe projecten gefinancierd door Wallonië, de FWB en COCOF om gynaecologisch en obstetrisch geweld te voorkomen en te bestrijden. De projecten omvatten opleidingen voor professionals, de uitwerking van een videospel over gynaecologisch geweld en een sensibiliseringscampagne voor studenten.

Tot slot voorziet het NAP de mogelijkheid om de wet van 18 juni 2018¹⁷ te operationaliseren om binnen de ziekenhuizen systematisch de gegevens met betrekking tot VGV te kunnen registreren in de medische dossiers van patiënten (maatregel 88). Dit is een aanvulling op artikel 2, § 1, van het koninklijk besluit van 3 mei 1999 tot vaststelling van de algemene minimumvoorwaarden waaraan medische dossiers moeten voldoen, door te voorzien in een gedetailleerde vermelding van VGV, met inbegrip van het type genitale verminking, alsook het land en de regio van herkomst van de betrokken vrouw of haar familie. Er wordt momenteel gewerkt aan een omzendbrief voor alle ziekenhuizen om gezondheidswerkers te herinneren aan de verplichting om VGV systematisch te registreren in de medische dossiers van patiënten. De registratie van VGV in het minimale ziekenhuisoverzicht (RHM) stelt de overheid ook in staat om statistieken op te stellen die gebruikt worden voor volksgezondheidsdoeleinden. Tot slot worden er momenteel nieuwe protocollen ontwikkeld voor de behandeling van VGV op kraamafdelingen (maatregel 89).

Slachtoffers gespecialiseerde hulp bieden en voldoende geschikte huisvestingsmogelijkheden.

Met het oog op **de versterking van de opvang en verzorging van slachtoffers van gedwongen huwelijken**, eengerelateerd geweld en tienerpooiers (maatregel 95) in het Waals Gewest, is de vzw "Violences et mariages forcés" (Geweld en gedwongen huwelijken) sinds mei 2022 erkend. Het platform van Luik over eengerelateerd geweld en gedwongen huwelijken, de vzw Droits des jeunes, Maison Plurielle en GAMS hebben nieuwe subsidies ontvangen om hun steun aan slachtoffers van gendergerelateerd geweld, in het bijzonder eengerelateerd geweld, te versterken. Tot slot werd een werkgroep opgericht om een samenwerkingsprotocol aan te nemen tussen de gespecialiseerde verenigingen en de opvanghuizen die dit doelpubliek zullen opvangen.

In de FWB wordt er, naast het voorzien in plaatsen voor de opvang van minderjarige slachtoffers van gedwongen huwelijken, gespecialiseerde ondersteuning en de erkenning van een gespecialiseerde dienst (cf. [maatregel 90](#)), ook een gids opgesteld met goede praktijken op het vlak van steun aan en opvang van minderjarigen die het risico lopen op gedwongen huwelijken en/of eengerelateerd geweld voor de jeugdhulpverlening. Binnen de SAJ en SPJ zijn referentiepersonen aangesteld en opgeleid.

In Vlaanderen zijn de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) verantwoordelijk voor de opvang van en ondersteuning aan slachtoffers van gedwongen huwelijken en eengerelateerd geweld. In 2023 werd

¹⁷ Wet van 18 juni 2018 betreffende de aanpak van geweld omwille van cultuur, gewoonte, religie, traditie of de zogenaamde "eer", met inbegrip van de genitale verminking, BS 27 september 2018.

de samenwerking met de vzw Klapprozen voor de opvang en begeleiding van slachtoffers van tienerpooiers voortgezet. Een stappenplan biedt richtlijnen voor de zorg aan deze slachtoffers. De hulplijn werd overgedragen aan de federale hulplijn voor mensenhandel. Er is een beveiligd verblijf geopend, "MeZa", dat wordt beheerd door Minor Ndako. Ten slotte loopt er een onderzoek naar de plegers van deze vorm van mensenhandel.

Om passende zorg en ondersteuning te garanderen voor meisjes en vrouwen die het slachtoffer zijn of het risico lopen op VGV, zijn GAMS van Namen en Luik en de Centre de Planning Familial Soralia van Luik erkend als "Service d'accompagnement des violences entre partenaires et des violences fondées sur le genre" (Begeleidingsdienst voor geweld tussen partners en gendergerelateerd geweld) en gesubsidieerd door het Waals Gewest voor een bedrag van 601.980 euro voor 2021 en 2022. Ook de Stratégies Concertées de lutte contre les mutilations génitales féminines ("Gecoördineerde strategieën ter bestrijding van genitale verminking bij vrouwen") worden ondersteund, een collectief dat gezondheidsprofessionals, politici, het doelpubliek en terreinmedewerkers die te maken hebben met genitale verminking, samenbrengt. Met hetzelfde doel om de synergiën en de samenwerking tussen de betrokken verenigingen te versterken, wordt een collectief ter bestrijding van VGV (GAMS, Oasis België en AWSA) gefinancierd door de FWB voor een bedrag van 75.000 euro per jaar voor de periode 2022-2025. In dezelfde geest werd een overeenkomst tussen ONE en GAMS ondertekend (zie [maatregel 51](#)).

Op federaal niveau is er een nationale campagne gevoerd om VGV te voorkomen en om onder andere de zichtbaarheid van multidisciplinaire centra voor de behandeling van VGV te vergroten ([maatregel 34](#)). De federale regering heeft ook verenigingen ondersteund die gespecialiseerd zijn in het verlenen van steun en/of juridische bijstand aan slachtoffers van gendergerelateerd geweld die moeilijkheden ondervinden op het vlak van asiel en migratie door de financiering van de projecten "Naar een meer gendersensitieve asielpcedure: de rol van rechters" van Nansen vzw en "Ambassadeursproject voor en door vrouwen" van FMDO vzw, die liepen van september 2022 tot juni 2023 (maatregel 94).

Ten slotte voorziet het NAP 2021-2025 in een versterking van de steun aan verenigingen die programma's ontwikkelen om mensen die dat wensen uit de prostitutie te helpen (maatregel 99). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft steun verleend aan de vzw's PAG-ASA en UTSOPI voor "Intersectorale zorg voor slachtoffers van mensenhandel", aan de vzw FAIRWORK Belgium voor "Veilige en doeltreffende toegang tot bescherming van werknemers voor slachtoffers en potentiële slachtoffers van mensenhandel" en aan de vzw Isala voor "Ondersteuning voor begeleiding van personen in de prostitutie". Ten slotte werd, met het oog op de ontwikkeling van globale, multidisciplinaire ondersteuningsmechanismen voor prostituees, een studie (« Panorama de la situation des mineur-es victimes d'exploitation sexuelles en FWB ») besteld door de FWB en werd uitgevoerd bij EPCAT over minderjarigen in de prostitutie in de FWB (maatregelen 91 en 100).

Beschikbaar stellen van telefonische meldpunten voor slachtoffers

Om vertrouwelijk advies te geven aan slachtoffers van alle vormen van gendergerelateerd geweld, bestaan er in België **verschillende hulplijnen** en online chatrooms. Het NAP 2021-2025 wil meer middelen ter beschikking stellen van deze hulplijnen en hulpdiensten om ze toegankelijker en beschikbaararder te maken. Onder impuls van de Vrouwenrechten IMC, bestond één van de eerste

maatregelen er dan ook in om het Koninklijk Besluit van 2 februari 2007 betreffende de nooddiensten te wijzigen opdat sommige hulplijnen volledig gratis werden voor de betrokken operatoren (maatregel 103).

Vlaanderen startte eind september 2023 een meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag waar melding gemaakt kan worden van grensoverschrijdend gedrag binnen de Vlaamse organisaties en sectoren. Grensoverschrijdend gedrag is elke aantasting van de integriteit van een persoon, wegens ongewenst seksueel gedrag, geweld, pesterijen of discriminerende intimidatie. Het Vlaams meldpunt grensoverschrijdend gedrag is een samenwerking tussen het Agentschap Justitie en Handhaving en het Vlaams Mensenrechteninstituut. Enerzijds biedt het meldpunt een individueel aanbod (bv. erkenningsgesprek, bemiddeling, herstelgesprek, ondersteuning bij sectorspecifieke procedures, juridische consult, ...) aan de melder. Anderzijds brengt het grensoverschrijdend gedrag in kaart via monitoring en verstrekt het beleidsadviezen zowel naar betrokken organisaties, de betrokken sector, naar het beleid of zelf over verschillende sectoren heen.. Het Vlaams meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag is bereikbaar via een gratis telefoonnummer, chat, contactformulier op de website en mail.

Ondersteuning van de financiële onafhankelijkheid van eenoudergezinnen die het slachtoffer zijn van geweld

Omdat de meeste vrouwen die slachtoffer zijn van partnergeweld ook na de scheiding van hun partner te lijden hebben onder psychologisch, moreel of economisch geweld, herhaalt het Verdrag van Istanbul het belang van maatregelen om deze vrouwen weerbaar te maken en hen economisch onafhankelijk te maken. Met het oog hierop wordt in het NAP 2021-2025 gepland het probleem van **niet-betaling van alimentatie** aan te pakken. Momenteel wordt op vraag van de federale overheid door de KU Leuven en de Universiteit Antwerpen een haalbaarheidsstudie uitgevoerd om te bepalen of de Dienst Alimentatievorderingen (DAVO) kan worden omgevormd tot een universeel fonds dat automatisch toegankelijk is, niet alleen voor mensen met betalingsproblemen, maar ook voor alle ouders en ex-echtgenoten/partners die alimentatie ontvangen (maatregel 110).

Omdat schulden die tijdens het huwelijk zijn aangegaan een zware economische last kunnen vormen voor eenoudergezinnen, werd bovendien een analyse opgemaakt om vast te stellen welke wetswijzigingen nodig zijn om slachtoffers van geweld tussen **ex-partners beter te beschermen tegen de economische gevolgen van een scheiding**, met name wat betreft schulden die de ex-echtgenoot tijdens het samenleven is aangegaan (maatregel 111). De resultaten zullen eind 2023 beschikbaar zijn.

Slachtoffers van seksueel geweld ondersteunen

In 2017 opende België zijn eerste drie **Zorgcentra voor Seksueel Geweld (ZSG)**. Slachtoffers van seksueel geweld krijgen gratis medische, forensische en psychologische hulp, 24 uur per dag, 7 dagen per week, op één locatie. Slachtoffers kunnen desgewenst ook een klacht indienen bij een opgeleide zedeninspecteur op de ZSG-afdeling. Na de positieve evaluatie van het pilootproject heeft de federale

regering de landelijke uitrol van de ZSG goedgekeurd, zodat elk slachtoffer binnen het uur een ZSG kan bereiken.

Er zijn sinds 2020 **zeven nieuwe centra geopend** (maatregel 112): in november 2021 zijn twee nieuwe ZSG geopend in Charleroi en Antwerpen, één in Roeselare in maart 2022, één in Leuven in juni 2022, één in Genk in februari 2023, één in Namen in april 2023 en in Aarlen in november 2023. Daarnaast heeft het Oost-Vlaamse en Brusselse ZSG zijn werkterrein uitgebreid tot alle politiezones in zijn gerechtelijk arrondissement. De ZSG van Luik en Charleroi zullen hun werkgebied de komende maanden uitbreiden tot alle politiezones binnen hun gerechtelijk arrondissement. In oktober 2023 maakte de federale regering voor 2024 de financiële middelen vrij om nog drie bijkomende ZSG te openen, nl. in Halle-Vilvoorde, Bergen en Waals-Brabant.

Voor de jaren 2017 tot 2022 waren er 8230 meldingen van slachtoffers van seksueel geweld bij het ZSG en van 2020 tot 2022 werden er 2412 interventies geregistreerd door de zedeninspecteurs. Alleen al in 2022 waren er 3.287 meldingen bij de zeven actieve ZSG en 1.438 interventies van de samenwerkende politiezones. De afgelopen jaren is het aantal slachtoffers dat zich bij het ZSG aanmeldt gestaag gestegen en de ZSG als geheel ontvangen nu gemiddeld 131 slachtoffers per maand. 63,8% van de slachtoffers of de steunfiguren die hen vergezellen, besluit een klacht in te dienen bij de politie voor of tijdens hun eerste melding in het ZSG.

Om de juridische status van het ZSG te verankeren, werd een analyse uitgevoerd van de wetwijzigingen en nieuwe wettelijke bepalingen die nodig zijn om dit model juridisch te implementeren. Deze analyse werd besproken met een begeleidingscomité bestaande uit vertegenwoordigers van o.a. het College van procureurs-generaal, de FOD Justitie, de FOD Volksgezondheid, het VLCP, de Orde van artsen, de FRZV en de Federale Politie (maatregel 114). Een wetsontwerp over de ZSG is momenteel in bespreking binnen de regering.

Naast de ZSG, die vooral tussenkomen bij en na acuut seksueel geweld, financiert Wallonië een aantal structuren die slachtoffers van seksueel geweld ondersteuning op langere termijn bieden. Er werden fondsen ter beschikking gesteld om een Waalse afdeling van de vzw SOS Viol in Namen, de vzw Brise le silence in Bergen, de vzw Femmes de Droit in Namen en de vzw de Maux à mots in Moeskroen te steunen. De vrijwillige subsidies die jaarlijks aan deze organisaties worden toegekend, bedragen meer dan 320.000 euro. Verschillende diensten en voorzieningen die erkend zijn voor hulp aan slachtoffers van geweld tussen partners en gendergerelateerd geweld hebben ook personeel dat opgeleid is om hulp te bieden aan slachtoffers van seksueel geweld. Deze erkende diensten bieden slachtoffers gratis sociale, psychologische en juridische hulp.

In Vlaanderen loopt een proefproject waarbij de commissie juridische eerstelijnsbijstand van Gent nauw samenwerkt met het Zorgcentrum na Seksueel Geweld in Gent. Slachtoffers van seksueel geweld krijgen er de mogelijkheid om zeer snel na de feiten, nog voor het indienen van de klacht en als ze dat willen, juridisch advies in te winnen van een eerstelijnsadvocaat. Elke hulpvrager krijgt een folder met daarop contactgegevens van zowel slachtofferonthaal als juridisch eerstelijnsadvies. Eind 2023 wordt het project geëvalueerd. Afhankelijk daarvan gaan we kijken of en hoe we het project verderzetten, uitbreiden en/of bijsturen.

Bescherming en ondersteuning van kinderen die worden blootgesteld aan gendergerelateerd geweld

Zoals aanbevolen door GREVIO beoogt het NAP 2021-2025 een betere toegang tot ondersteunende diensten en bescherming voor **kinderen die worden blootgesteld aan partnergeweld**. Zoals aanbevolen door het Verdrag van Istanbul bepaalt de Wet 'Stop Femicide' dat een kind dat is blootgesteld aan geweld zonder direct slachtoffer te zijn, wordt erkend als slachtoffer, in het belang van het kind. Om de samenwerking te versterken tussen de verschillende diensten die gespecialiseerd zijn in de zorg voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld en de diensten die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor kinderen (maatregel 116), verlenen de FWB en het Waals Gewest sinds 2022 jaarlijks steun aan interdisciplinaire programma's voor een geïntegreerde aanpak van geweld tegen vrouwen en kinderen. Bovendien hebben meer dan 300 beroepsmensen uit verschillende sectoren (sociale sector, gezondheidszorg, politie, justitie) deelgenomen aan het co-constructieproces van **het instrument "Detection, Care & Guidance of Victims" (DPO)**. Ze stelden [een informatie- en sensibiliseringsbrochure](#) op voor eerstelijnsprofessionals in Brussel en Wallonië. De distributie van dit instrument gaat gepaard met gratis bewustmakingsessies.

In Vlaanderen wordt **de Kindreflex**, een instrument om zorgverleners alert te maken op kindermishandeling, nu gebruikt in CAW's, CGG's en ziekenhuizen dankzij een subsidie aan het VECK. De implementatie ervan vereist een voortdurende inspanning om de doeltreffendheid ervan te verbeteren en het gebruik ervan uit te breiden naar nieuwe spelers. Dankzij een subsidie van het VECK werd het gebruik van de Kindreflex in december 2020 uitgebreid naar sectoren die rechtstreeks met kinderen werken, in eerste instantie binnen de jeugdzorg. Daarnaast werd de Kindreflex ook in samenwerking met het VECK op maat van de Vlaamse Justitiehuisen herwerkt en daarbinnen geïmplementeerd. Verder voert het VECK dankzij een subsidie het pilootproject "Handle with Care" uit, waarin de lokale politie en kleuter- en basisscholen in Mechelen samenwerken om de impact en de gevolgen van huiselijk geweld op kinderen te verminderen. Gezien de positieve effecten van het project, is het de bedoeling het project in Mechelen verder te zetten en stapsgewijs uit te breiden naar de rest van Vlaanderen.

Melden van geweld aanmoedigen, ook door professionals

Het NAP 2021-2025 wil de bestaande mechanismen evalueren over **ouderschap** om de detectie van zorgwekkende gezinssituaties te evalueren, en is van plan om een mogelijke uitbreiding ervan naar politie en justitie te bestuderen, in het bijzonder met betrekking tot situaties van geweld tussen partners en/of binnen het gezin (maatregel 118).

In de FWB heeft ONE een "[referentiekader voor opvoedingsondersteuning](#)" ontwikkeld. Het biedt beroepskrachten die in contact staan met gezinnen ethische richtlijnen en pedagogische referentiepunten om beroepspraktijken te bevorderen die kinderen en hun ouders respecteren. Een reeks "gevarenindicatoren" werd opgenomen in het opleidingsprogramma voor jeugdhulpverleners. De DPO tool werd reeds uitgewerkt (zie ook maatregel 116).

In Vlaanderen werd via het KIMIWA-project (zie ook [maatregel 33](#)) een methodologie ontwikkeld om maatschappelijk werkers te ondersteunen en hen aan te moedigen actie te ondernemen wanneer ze geconfronteerd worden met situaties van nood of kindermishandeling. Het is het resultaat van twee jaar samenwerking tussen jeugd- en jongerenwelzijnsorganisaties. De resultaten van deze aanpak werden eind 2022 gepubliceerd. Begin 2023 werd ook een training georganiseerd. Daarnaast wordt in het kader van een overheidsopdracht door de UGent onderzoek gevoerd naar de ontwikkeling van een handelingskader en -protocol 'Omgaan met geweld'. Per sector werden de noden, bestaande tools en goed praktijken in kaart gebracht om op basis daarvan een ideaal en haalbaar scenario uit te werken. Zo werd er een stappenplan en handelingskader uitgewerkt dat nu nog verder toegespitst zal worden op de verschillende sectoren.

Op federaal niveau werden drie handleidingen bij de **meldcodes** voor partnergeweld, seksueel geweld en vrouwelijke genitale verminking verspreid onder artsen en zorgverleners. Ze zijn beschikbaar in het Frans, Nederlands en Duits. De meldcode voor gedwongen huwelijken werd geëvalueerd door het Instituut. In december 2023 zal GAMS een Europees seminarie organiseren over de rol van onderzoek van de uitwendige genitaliën bij de preventie van en bescherming tegen VGV en seksueel geweld (maatregel 120).

V. PIJLER V: Het strafrechtelijk beleid inzake gendergerelateerd geweld bijsturen en moderniseren, met bijzondere aandacht voor de bescherming van slachtoffers en hun erkenning als zodanig.

Zorgen voor een snelle en passende reactie van justitie en politie

Een van de doelstellingen van het NAP 2021-2025 is de versterking van het wet- en regelgevend kader voor de bestrijding van gendergerelateerd geweld. Gendergerelateerd geweld is daarom als prioriteit opgenomen in zowel het Nationaal Veiligheidsplan als in de Kadernota Integrale Veiligheid, met als doel meer rekening te houden met dit fenomeen in **de zonale veiligheidsplannen** die op het niveau van de lokale politie worden opgesteld (maatregel 122). De voorgestelde aanpak houdt rekening met maatschappelijke ontwikkelingen en recente politieke initiatieven. Ook de Europese aanbevelingen van het evaluatierapport 2020 van GREVIO zijn zorgvuldig bestudeerd en verwerkt.

Een Sharepoint-pagina werd gelanceerd in november 2021 om een lijst van alle contactpersonen voor IFG aangewezen onder de COL 4/2006 te verspreiden binnen de politiediensten en aan de referentiemagistraten van het parket (maatregel 124). De politie heeft ook een specifieke ruimte gecreëerd op Wikipol, het geïntegreerde internetnetwerk van de politie, met alle wetgeving, procedures, initiatieven, beste praktijken en contactpersonen, zowel voor IFG als voor seksuele misdrijven. Deze lijst met alle **contactpersonen voor IFG en seksuele misdrijven** wordt jaarlijks bijgewerkt, rekening houdend met de richtlijnen van het parket. De lijst van sociale assistenten van de federale politie zal ook worden toegevoegd aan de Sharepoint-pagina.

Het NAP 2021-2025 voorziet ook in meer investeringen in **de opleiding van politiediensten** om de opvang en het verhoor van slachtoffers te verbeteren (maatregel 125). Er zijn een aantal maatregelen in die richting genomen: er is een voorstel ingediend om een module over gendergerelateerd geweld op te nemen in de basisopleiding van de politie (maatregel 50), de module "opvang van slachtoffers van seksueel geweld" die in Oost-Vlaanderen wordt aangeboden, zal worden uitgebreid naar andere politieacademies als onderdeel van de bijscholing (maatregel 80).

Om de slachtoffers van seksueel geweld beter te beschermen en de daders adequater te vervolgen, is bovendien de wet van 21 maart 2022 tot wijziging van het strafwetboek met betrekking tot het **seksueel strafrecht**¹⁸ aangenomen, die op 1 juni 2022 in werking is getreden (maatregel 126). Voorheen werden seksuele misdrijven niet beschouwd als misdrijven tegen de persoon, maar als een misdrijven tegen de "orde der familie en de openbare zedelijkheid". Bepaalde definities waren achterhaald en er werd geen rekening gehouden met meer actuele strafbaarstellingen.

Het begrip **toestemming** is nu specifiek opgenomen in het strafwetboek, waarbij onder andere wordt gespecificeerd dat toestemming niet kan worden afgeleid uit het enkele "gebrek aan verzet" van het slachtoffer. Verder wordt duidelijk gesteld dat de toestemming op elk ogenblik kan worden ingetrokken, voor of tijdens de seksuele handeling en worden de situaties waarin de vrije wil van een slachtoffer is aangetast, waardoor er geen toestemming mogelijk is, duidelijk opgesomd. Er is duidelijkheid geschapen rond de seksuele meerderjarigheid, de straf voor het basismisdrijf

¹⁸ Wet van 21 maart 2022 houdende de wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht, *BS* 30 maart 2022.

verkrachting is verhoogd naar minimum 10 tot maximum 15 jaar opsluiting, er zijn duidelijke verzwaaarde seksuele misdrijven in het strafwetboek opgenomen, waaronder de niet-consensuele handelingen gepleegd na toediening van weerloosmakende of remmingsverlagende stoffen, waarmee de Drugs Facilitated Sexual Assault, of ook vormen van spiking, nu duidelijk geïndiceerd worden. Niet-consensuele seksuele handelingen in een intrafamiliale context worden ook als een verzwaaard misdrijf opgenomen en het partnerbegrip wordt hierbij duidelijk gedefinieerd. Ook incest wordt voor het eerst als een apart verzwaaard seksueel misdrijf in het strafwetboek expliciet omschreven.

Met betrekking tot feminicide is na raadpleging van de experts van de Commissie tot Hervorming van het Strafrecht besloten om een aparte wet aan te nemen over feminicide om zo de zichtbaarheid en de identificatie van feminicide te vergroten (maatregel 127). De **Wet 'Stop Feminicide'** werd in juni 2023 aangenomen door het federale parlement.

De wet zorgt voor verschillende **definities**: intieme feminicide, niet-intieme feminicide, indirecte feminicide en gendergerelateerde doding. Ook de verschillende vormen van geweld die eraan vooraf kunnen gaan, zoals seksueel geweld, psychologisch geweld of dwingende controle, worden gedefinieerd. Om een beter beeld te krijgen van de omvang van het probleem en de kenmerken ervan, zorgt de wet ook voor een kader inzake **het verzamelen van gegevens**. De wet voorziet in de evaluatie van de omvang en de tendensen van alle vormen van geweld die onder het toepassingsgebied van het Verdrag van Istanbul vallen door de politie en justitiële diensten.

Een Wetenschappelijk Comité zal verantwoordelijk zijn voor het analyseren van feminicides en gendergerelateerde dodingen (zie maatregel 24). De **rechten van slachtoffers** van gendergerelateerd geweld staan ook centraal in de wet. Naast de reeds bestaande wet- en regelgeving, worden een aantal garanties ingeschreven met betrekking tot de omstandigheden waaronder ze door de politie worden verhoord (taal, keuze van het geslacht van de persoon die hen ondervraagt, discretie, enz.). Het gebruik van een risicobeoordelingsinstrument wordt verplicht om de risico's voor een slachtoffer beter te kunnen inschatten, de gevaarlijkheid van de daders te kunnen analyseren en de nodige beschermingsmaatregelen te kunnen nemen (uithuisplaatsing of mobiel stalkingalarm, *cfr. infra*).

Om politieagenten en magistraten meer bewust te maken van deze wet, zal ten slotte in bestaande opleidingen speciale aandacht worden besteed aan feminicide en de cyclus van geweld die eraan voorafgaat. Magistraten die al getraind zijn in gendergerelateerd geweld krijgen de mogelijkheid om een specifieke module over deze nieuwe wet te volgen.

Tijdens de Covid-crisis werd regelmatig een beroep gedaan op de politie en het gerecht om snel en gepast te reageren op gewelddaden, in het bijzonder op gendergerelateerd geweld. De politie van Brussel-Noord heeft bijvoorbeeld het principe van het "herbezoek" ingevoerd. In december 2020 heeft het College van procureurs-generaal een omzendbrief (COL 20/2020) aangenomen om deze praktijk te veralgemenen. COL 20/2020 wordt momenteel geëvalueerd door het Expertisenetwerk Criminaliteit tegen personen van het College van procureurs-generaal, met de steun van het Openbaar Ministerie en de Dienst Strafrechtelijk Beleid, directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele rechten en Vrijheden, FOD Justitie (maatregel 128).

Om de hulpdiensten snel te kunnen waarschuwen, heeft een proefproject dat sinds 2019 in Gent loopt, slachtoffers van ernstige en/of levensbedreigende stalking uitgerust met een **mobiel stalkingalarm**¹⁹

¹⁹ In de wet 'Stop Feminicide' aangewezen als 'mobiel stalkingalarm'.

via hun smartphone, dat geactiveerd kan worden wanneer ze zich bedreigd voelen door de persoon die hen stalkt. Dit systeem werd in 2022 uitgebreid naar de provincies Oost- en West-Vlaanderen na een positieve evaluatie door het Instituut (maatregel 130). In 2023 werd de omzendbrief COL 3/2023 goedgekeurd, die ertoe strekt een minimaal kader vast te leggen voor de uniforme uitrol van het mobiele stalkingalarm en de taken van de betrokken actoren zo goed mogelijk coördineert. Het alarm wordt momenteel gefaseerd uitgerold in alle gerechtelijke arrondissementen. In februari 2023 werd het alarm uitgerold in twee politiezones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, nl. de Politiezone Elsene en Politiezone Brussel-Noord, en aan de gerechtelijke arrondissementen Limburg en Antwerpen. De laatste fase, van de uitrol, gepland voor het einde van 2023, zal de uitrol naar Luik, Leuven, Halle-Vilvoorde, Eupen, Namen, Waals-Brabant, Luxemburg, Bergen en Charleroi omvatten.

Voor elk van de gerechtelijke arrondissementen is een informatiesessie over het MSA georganiseerd, gevolgd door een training over het fenomeen stalking, het wettelijke en regelgevende kader en de technische en operationele werking van het alarm. Er is ook één contactpersoon (SPOC) aangewezen voor het Openbaar Ministerie, de politie en het CIC. Deze contactpersonen nemen deel aan lokale werkgroepen en een nationaal overlegplatform dat verantwoordelijk is voor het toezicht op de invoering van het alarm. Dit systeem zet de veiligheid, de behoeften en de rechten van slachtoffers op de eerste plaats, in situaties waarin het geweld nog lange tijd kan voortduren na de relatiebreuk of echtscheiding. Het is daarom een belangrijke beschermingsmaatregel in de strijd tegen feminicides en kan worden gebruikt in combinatie met maatregelen om de gewelddadige partner uit huis te plaatsen of een contactverbod.

Ter aanvulling van het mobiel stalkingalarm, starten Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) en de justitiehuizen in het voorjaar van 2024 met een proefproject rond een applicatie voor slachtoffers. Hierbij zal naast de enkelband voor de dader van onder meer IFG ook het slachtoffer een apparaat bij zich hebben, zodat inbreuken op een contact-, plaats-, of verblijfsverbod meteen worden gedetecteerd en er snel kan worden ingegrepen.

Het NAP 2021-2025 voorziet in de mogelijkheid voor rechters om specifieke gedragstraining op te leggen aan plegers van IFG en/of partnergeweld als voorwaarde voor een veroordeling tot een probatie of voorwaardelijke invrijheidstelling (maatregel 131). In de FWB biedt de vzw Praxis, via de Administration des Maisons de Justice (AGMJ), **een responsabiliseringsprogramma** aan in groep voor **plegers** van intrafamiliaal en partnergeweld in het kader van alternatieve gerechtelijke maatregelen maar ook op vrijwillige basis. Justitiabelen kunnen naar deze training worden verwezen als onderdeel van verschillende gerechtelijke mandaten. De groepen zijn ofwel gesloten (met onveranderlijk lidmaatschap) of open, zodat nieuwe mensen zich het hele jaar door kunnen aansluiten. Het empowermentwerk dat tijdens het hele proces wordt uitgevoerd, heeft tot doel een gedragsverandering teweeg te brengen, in het bijzonder door alternatieven voor geweld aan te leren. De groep biedt een aantal voordelen: steun van gelijken, blootstelling aan anderen en experimenteren met nieuwe manieren van gedrag. De dienst is beschikbaar in de hele FWB.

Ook kan een rechter in Vlaanderen in bepaalde mandaten een specifieke gedragstraining rond IFG opleggen als voorwaarde aan de justitiabelen die opgevolgd worden door de justitiehuizen. Tijdens deze 20 uur durende training worden leerdoelen vooropgesteld zoals: bewustwording van de eigen gedachten en handelingen, motivatie om verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen gedrag en het zoeken naar alternatieven voor het gedrag.

Omdat onderzoeken naar seksueel en/of geweldsmisdrijven vaak complex zijn, gebruikt de politie geautomatiseerde misdaadanalyse-instrumenten om ze op te lossen. In België is dit het VICLAS-systeem (Violent Crime Linkage Analysis System), dat in 2003 werd ingevoerd. Het wordt gebruikt om mogelijke verbanden tussen verschillende seksuele en/of gewelddadige misdrijven te detecteren en te onderzoeken. In 2022 werd een analyse uitgevoerd om te bepalen hoe het volume en de capaciteit van deze database verder konden worden vergroot. Een verdere software-update en de implementatie van VICLAS 5.0 zijn ook gepland. Het "Code 37"-project, dat de inzet van forensische adviseurs en DNA-analyse in onderzoeken naar seksueel geweld mogelijk maakt, wordt momenteel landelijk uitgerold. Er werd extra personeel aangeworven en er werd gestart met verschillende trainingsmodules (maatregel 134). Tot slot is er een werkgroep opgericht om de mogelijkheden voor het indienen van klachten via police-on-web uit te breiden (maatregel 135, zie ook maatregel 79). Een van de taken van deze werkgroep is het uitvoeren van een onderzoek naar het effect van online melden op het indienen van klachten over gendergerelateerd geweld.

Er wordt ook aandacht besteed aan de genderdimensie bij de ontwikkeling van het gevangenisbeleid (maatregel 132). In april 2023 vond in Brussel een nationaal colloquium plaats over gender en justitie. In deze context bood het thema "gender in detentie" de gelegenheid om de omstandigheden te beschrijven waaronder vrouwen in België opgesloten zitten, vaak geïsoleerd, in kleinere afdelingen die minder goed uitgerust zijn, maar ook de werktaken zijn sterk gendergebonden. Het thema van minderheden in gevangenissen werd ook besproken.

De risico's van geweld inschatten en beheren

Verschillende betrokken terreinactoren worden dagelijks geconfronteerd met een groot aantal van dossiers inzake gevallen van partnergeweld. Het is daarom van essentieel belang om elke situatie zo nauwkeurig mogelijk te kunnen beoordelen en de gevallen met een hoog risico op recidive of escalatie te identificeren, zodat de meest geschikte maatregelen kunnen worden genomen. Om dit werk te vergemakkelijken, heeft het College van procureurs-generaal een omzendbrief (COL 15/2020) aangenomen met als titel "Tool voor de risico-evaluatie - Omzendbrief betreffende de veralgemening van het gebruik door de politiediensten en parketten van een tool voor de eerstelijnsrisico-evaluatie inzake partnergeweld", die op 1 januari 2021 in werking is getreden. Het doel van dit **risicobeoordelingsinstrument** is om bijzonder alarmerende risicocriteria aan het licht te brengen die een onmiddellijke kennisgeving aan het parket vereisen en, indien nodig, een snelle en gepaste reactie van de magistratuur (zoals een mobiel stalkingalarm).

Deze omzendbrief wordt momenteel geëvalueerd door het "Expertisenetwerk Criminaliteit tegen personen" van het College van procureurs-generaal (maatregel 137) - zoals voor COL 04/2006, 18/2012 en 20/2020, zie maatregel 128. Daarnaast wordt de digitalisering en optimalisering van het bestaande risicobeoordelingsformulier voortgezet (maatregel 140). Het bevat nu een bijgewerkte boordtabel over de verschijnselen van intrafamiliaal en seksueel geweld, een beschrijving van geweld tussen partners en een eerste versie van de recidivemonitor op basis van demografische gegevens waarmee risicogroepen kunnen worden gedefinieerd.

Omdat gendergerelateerd geweld een continuüm vormt, vereist de Wet 'Stop Femicide' ook het gebruik van instrumenten voor risicobeoordeling en -beheer die rekening houden met een gender- en

intersectioneel perspectief. Daarnaast ontwikkelt het Instituut in samenwerking met het Observatoire féministe des violences faites aux femmes (maatregel 139) momenteel een analyse-instrument om de strategieën van **dwingende controle** (waaronder de meest subtiele) te helpen identificeren die worden gebruikt door de plegers van partnergeweld. Het draagt bij aan een beter begrip van partnergeweld, met name na de scheiding. Het versterkt de focus op dwingende controle als een vorm van psychologisch geweld met als doelstelling om geweld tegen vrouwen en kinderen te voorkomen, situaties van geweld na scheiding te identificeren en ervoor te zorgen dat deze beter worden aangepakt. Dit instrument zal worden aangepast aan de verschillende behoeften van de betrokkenen op psychosociaal, politieel en juridisch gebied, zodat slachtoffers adequaat kunnen worden opgevangen en hun veiligheid kan worden gewaarborgd, terwijl secundaire victimisatie wordt voorkomen.

Het NAP 2021-2025 roept ook op tot een grotere betrokkenheid van forensische deskundigen die werken aan de profilering en risicobeoordeling van plegers van gendergerelateerd geweld (maatregel 142). Daartoe is een lijst van deskundigen opgesteld en sinds maart 2022 kan via de website Just-On-Web het openbare deel van het register worden doorzocht²⁰. Het is de bedoeling de nomenclatuur te herzien en bij te werken en te bestuderen hoe rechters kunnen worden geïnformeerd over de opleiding/specialisatie van deskundigen. Daarnaast werden budgettaire middelen vrijgemaakt voor de terugbetaling van zelfstandige zorgverleners. De FOD Justitie werd belast met de voorbereiding van een koninklijk besluit dat een nieuw tarief vastlegt voor psychologen en psychiaters. Een van de doelstellingen is ervoor te zorgen dat gerechtspychologen en -psychiaters ook thuis toegang hebben tot een digitaal dossier.

Met betrekking tot de strafrechtelijke opvolging van seksueel geweld werd in 2023 een onderzoek gestart naar het vervolgingsbeleid in ZSG-dossiers om na te gaan hoe het parket omging met dossiers waarbij een klacht werd ingediend via het ZSG (maatregel 136). Ten slotte werden in FWB twee onderzoeksprojecten uitgevoerd in samenwerking met de ULiège. Het eerste is getiteld "Hoe de relaties tussen ouders en hun zorgkinderen verbeteren", en het tweede focust op steun aan het ouderschap (maatregel 141).

Binnen de Vlaamse justitiehuisen werd het gebruik van risicotaxatie en -management ingevoerd. Het gebruik van risicotaxatie en -management ondersteunt enerzijds de justitieassistent bij het inschatten van het recidiverisico en structureert en onderbouwt het professioneel oordeel van de justitieassistent. Anderzijds ondersteunen de risicotaxatie-instrumenten de justitieassistent ook bij het bepalen van wat nodig is om herhaling van criminaliteit te voorkomen en welke intensiteit van toezicht, opvolging en begeleiding nodig is in concrete dossiers. Hiervoor werden 10 psychologen aangeworven. Momenteel loopt er een project rond zeden. Intussen breidt het gebruik van risicotaxatie binnen de justitiehuisen verder uit, in samenwerking met de VUB om zo de maximale winst voor de begeleidingen binnen de justitiehuisen te kunnen bereiken. Ook bij de Veilige Huizen gebeurt er bij elk inkomend dossier een risicoanalyse.

²⁰ Register opgericht door de wet van 10 april 2014 en gewijzigd bij een wet van 19 april 2017

Toepassing van verbods- of beschermingsbevelen

In België maakt de wetgeving inzake **een tijdelijk huisverbod** in geval van huiselijk geweld²¹ het sinds 2012 mogelijk om een geweldpleger uit diens woning te verwijderen. In de wet van 5 mei 2019 zijn de belangrijkste aanbevelingen uit de evaluatie van deze maatregel opgenomen om het gebruik ervan aan te moedigen en te vergemakkelijken. In de praktijk verschilt het gebruik van deze maatregel nog tussen gerechtelijke arrondissementen. Het NAP 2021-2025 wil het gebruik van een tijdelijk huisverbod verhogen om de veiligheid van slachtoffers te verbeteren. Er wordt momenteel een evaluatie uitgevoerd door het Expertisenetwerk Criminaliteit tegen personen van het College van procureurs-generaal om vast te stellen welke obstakels het gebruik van tijdelijke huisverboden in de weg staan en hoe deze kunnen worden verholpen (maatregel 143). Ook de Vlaamse justitiehuisen evalueerden het gebruik van de maatregel op hun niveau en bezorgde hun bevindingen aan het College van procureurs-generaal om te herwerken in hun evaluatie. Er bestaan gegevens over tijdelijke huisverboden die beschikbaar zijn voor de betrokken diensten (maatregel 146).

De laatste jaren wordt een tijdelijk huisverbod in Vlaanderen steeds vaker gebruikt om explosieve gezinssituaties te ontmijnen, vooral in gebieden waar er een Justitiehuis én een Veilig Huis is. Bij partnergeweld t of intrafamiliaal geweld kan het parket een tijdelijk huisverbod opleggen aan het gewelddadige gezinslid voor maximaal 14 dagen. De maatregel kan worden verlengd tot maximaal drie maanden na een hoorzitting van de familierechtbank. Deze tijd weg van huis stelt de partner in staat om hulp te zoeken en eventuele problemen binnen het gezin op te lossen. Tijdens deze periode mag de uithuisgeplaatste partner geen contact opnemen met iemand die op het huisadres van het gezin woont en moet hij of zij worden begeleid door een justitieassistent.

De rechten en belangen van slachtoffers beschermen

Het NAP 2021-2025 besteedt bijzondere aandacht aan het waarborgen dat de rechten, behoeften en veiligheid van slachtoffers worden gerespecteerd wanneer de strafprocedure wordt beëindigd. Hoewel het inherent is aan bemiddelingsprocedures om de rechten van alle slachtoffers te waarborgen, is het in gevallen van gendergerelateerd geweld ook belangrijk om te beoordelen of er speciale maatregelen moeten worden genomen (maatregel 153). Om deze reden beoogt de wet van 6 november 2022²² een extra garantie in te bouwen om de vrije **instemming van slachtoffers van geweld te** garanderen **voorafgaand aan bemiddeling**, verzoening of verwijzing naar een kamer voor minnelijke schikking.

De aandacht voor intrafamiliaal geweld voorafgaand aan een bemiddeling vormt een belangrijke stap die moet worden voortgezet door de uitvoering van de engagementen uit het NAP 2021-2025, die tot doel hebben om de aandacht voor gendergerelateerd geweld te verbeteren bij het vaststellen het verblijfs- en bezoeksrecht of bij het nemen van maatregelen die van invloed zijn op de uitoefening van

²¹ Wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, BS 01/10/2012 - COL 18/2012 gemeenschappelijke omzendbrief van de Minister van justitie, de Minister van Binnenlandse zaken en het College van procureurs-generaal, COL 18/2012.

²² Wet van 6 november 2022 teneinde te waarborgen dat de slachtoffers van geweld vooraf hebben ingestemd met een bemiddeling, een verzoening of een verwijzing naar een kamer voor minnelijke schikking, BS 21 november 2022.

het ouderlijk gezag (maatregel 149). Dit houdt onder andere in dat moet worden geanalyseerd hoe familierechters omgaan met gevallen van geweld tussen partners en hoe zij hun beslissingen over gezag, verblijf en bezoekrecht motiveren in gevallen van partnergeweld.

Daarnaast voorziet de wet van 2 maart 2023 tot wijziging van de wet van 20 juli 1990²³ inzake de voorlopige hechtenis in **het beter informeren van slachtoffers** van fysiek of psychisch geweld wanneer de verdachte van het misdrijf wordt aangehouden of vrijgelaten. Deze wet treedt in werking op 1 april 2024. De benadeelde partij of de burgerlijke partij zal dan geïnformeerd kunnen worden over de voortgang van de voorlopige hechtenis van de verdachte wanneer de verdachte wordt beschuldigd van een misdrijf of overtreding die de fysieke of psychologische integriteit van het slachtoffer bedreigt of schaadt. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij geweld of intimidatie.

Het NAP 2021-2025 moedigt ook de opsporing, het onderzoek, de vervolging en de bestrafing van **psychisch geweld** aan (maatregel 148). Daartoe legt het nieuwe ontwerp van Strafwetboek en de Memorie van Toelichting de nadruk op psychisch geweld of letsel als integriteitsaantasting van de 2e en 3e graad. Het ontwerp voorziet ook in een definitie van misdrijven tegen de fysieke of psychische integriteit, in artikel 180. Het niet langer verwijzen naar het begrip "slagen en verwondingen", dat een fysieke component impliceert, opent deze mogelijkheid. In het geval van intimidatie, laster of belediging bepaalt het ontwerp bovendien dat wanneer deze handelingen worden gepleegd tegen een persoon in een kwetsbare situatie, dit een verzwarende omstandigheid is, net als dat het geval is wanneer ze worden gepleegd in de aanwezigheid van een kind (maatregel 152).

De in het NAP 2021-2025 gevraagde inzet van extra personeel bij de parketten voor de behandeling van zaken van gendergerelateerd geweld (maatregel 155) werd ook uitgevoerd door de aanwerving van 15 criminologen in 2021 en 2022. In 2023 zullen de grootste parketten (met meer dan 30 magistraten) verder worden versterkt.

Dankzij de wet van 15 december 2022 tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere maatregelen tot invoering van een facultatieve versnelde procedure voor de Algemene Afdeling van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan occasionele redders, kunnen slachtoffers van opzettelijke gewelddaden sinds 1 februari 2023 via een nieuwe versnelde procedure sneller financiële hulp krijgen van de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en (maatregel 156).

Bovendien voorziet het wetsontwerp 'dat justitie menselijker, sneller en straffer moet maken III (MSS III) in een verlenging van de periode waarbinnen slachtoffers een verzoek kunnen indienen om financiële hulp te vragen van drie jaar naar vijf jaar en bepaalt het dat deze termijn bij minderjarigen pas begint te lopen vanaf de dag van hun meerderjarigheid indien de aanvraag voordien niet voor hen gedaan werd.

Wat de magistratuur betreft, werd de verplichte initiële en voortgezette opleiding in seksueel en intrafamiliaal geweld voor bepaalde functies wettelijk verankerd in het Gerechtelijk Wetboek door de wet van 31 juli 2020²⁴ die verschillende dringende bepalingen bevat met betrekking tot justitie. Sinds 2020 biedt het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO) twee nieuwe opleidingen aan voor magistraten over IFG en ZSG. De programma's zijn herzien en nieuwe sessies werden gepland in de

²³ Wet van 02 maart 2023 tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis teneinde een informatierecht voor slachtoffers in te stellen, BS 14 september 2023.

²⁴ Wet van 31 juli 2020 houdende diverse dringende bepalingen inzake justitie, BS 7 augustus 2020.

eerste helft van 2023. Wat de opleiding van familiaal bemiddelaars betreft, wordt de methode en de omvang van de integratie van deze module in de opleiding momenteel onderzocht, in overleg met de Federale Bemiddelingscommissie en meer bepaald de Permanente Commissie voor de erkenning van opleidingen en het toezicht op permanente vorming (maatregel 160).

VI. PIJLER VI: Ervoor zorgen dat in het asiel- en migratiebeleid rekening wordt gehouden met gendergerelateerd geweld.

Het Verdrag van Istanbul vereist dat de autoriteiten rekening houden met de specifieke situatie van migranten, in het bijzonder vrouwen, die het slachtoffer zijn van geweld. Het asiel- en migratiebeleid in België heeft betrekking op zowel de verblijfsprocedures, waaronder onder meer de procedures voor gezinshereniging en internationale beschermingsprocedures (Dienst Vreemdelingenzaken en CGVS), alsook op de opvang van asielzoekers (Fedasil) en de terugkeer van personen zonder wettelijke verblijfsstatus.

Verbetering van de verblijfsstatus van slachtoffers van gendergerelateerd geweld die in het kader van gezinshereniging verblijven

Personen die tijdens hun migratietraject ook slachtoffer zijn van partnergeweld, vormen een bijzonder kwetsbare groep. Om het **statuut van slachtoffers van huiselijk geweld die in België verblijven op basis van gezinshereniging** te verbeteren, heeft de Dienst Vreemdelingenzaken de wet van 15/12/1980 grondig geanalyseerd. Op basis van internationale regelgeving (in het bijzonder het Verdrag van Istanbul en het EVRM), rechtspraak van nationale en Europese rechtbanken, praktijkervaring en aanbevelingen van experts werden de zwakke punten en lacunes in de wet geïdentificeerd, alsook de mogelijke verbeterpunten. In dit verband keurde de Ministerraad recent een wetsontwerp goed dat voorziet in een afgeleid verblijfsrecht voor ouders van minderjarige erkende vluchtelingen. Op deze manier wordt de bescherming en het recht op gezinsleven gegarandeerd voor meisjes die erkend worden als vluchteling op grond van het risico van VGV. Dit wetsontwerp werd intussen ingediend in het parlement (maatregel 161). De analyse van de wet van 15/12/1980 heeft het ook mogelijk gemaakt om de verschillende regelingen en bepalingen te identificeren die slachtoffers van partnergeweld in staat stellen om hun verblijfsvergunning op basis van gezinshereniging te behouden (maatregel 163). Daarnaast werd een omzendbrief ter verduidelijking van de procedure en de praktijk van de Dienst Vreemdelingenzaken ten aanzien van slachtoffers van IFG gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad²⁵ (maatregel 162).

Om de communicatie tussen de politie en de dienst Gezinshereniging te verbeteren, heeft de Dienst Vreemdelingenzaken bovendien een meldingsformulier opgesteld. Dit kan door de politie worden ingevuld bij een klacht of verhoor van een persoon van vreemde origine een vreemdeling met een verblijfsvergunning, verkregen in het kader van gezinshereniging, die stelt slachtoffer te zijn van partnergeweld (maatregel 164).

Ten slotte heeft het CGVS het specialisatieprogramma voor het team van protection officers voortgezet: in december 2022 werd een opleiding over genderidentiteit georganiseerd voor de nieuwe leden van het team van protection officers dat verantwoordelijk is voor de behandeling van genderzaken (maatregel 165).

²⁵ 15 JUNI 2023. - Omzendbrief betreffende de verblijfsrechtelijke bescherming voor slachtoffers van intrafamiliaal geweld, toegelaten tot een verblijf in het Rijk op grond van gezinshereniging, BS 29/11/2023

Gendergevoelige richtlijnen, procedures en ondersteuningsdiensten invoeren in de asielprocedures

Het gebruik van gendersensitieve richtlijnen, procedures en ondersteunende diensten, alsook het rekening houden met de specifieke situatie van vrouwelijke slachtoffers van gendergerelateerd geweld in asielprocedures, zijn terugkerende aanbevelingen van internationale organisaties aan België. In antwoord hierop heeft de Dienst Vreemdelingenzaken een subsidieaanvraag ingediend om de registratie van verzoekers van internationale bescherming te optimaliseren, kwetsbare personen beter te identificeren en op basis hiervan opleidingen te ontwikkelen voor eerstelijns werkers. In het kader van dezelfde doelstelling blijft het CGVS de kwaliteit van de dossierbehandeling opvolgen (maatregel 166).

Bovendien werd bij het opstellen van de lijst van "veilige landen van herkomst"²⁶ bijzondere aandacht besteed aan de genderdimensie. Dit werd voor het laatst bijgewerkt in [het Koninklijk Besluit van 10 juli 2023](#), waarin staat dat bij de analyse rekening werd gehouden met gender en seksuele oriëntatie.

Opvang van en tegemoetkoming aan de specifieke behoeften van migranten die te maken hebben met gendergerelateerd geweld

Gezien de kwetsbaarheid van vrouwen en genderminderheden die in opvang verblijven tijdens de behandeling van hun verzoek om internationale bescherming, is het essentieel dat **verzoekers om internationale bescherming op grond van geslacht goed worden opgevangen** en dat er bijzondere aandacht wordt besteed aan hun veiligheid, hun oriëntatie en het waarborgen van hun rechten.

Daartoe heeft Fedasil een online opleiding georganiseerd over "Kwetsbaarheid en weerbaarheid" waarin gendergerelateerd geweld en mensenhandel in detail worden besproken (maatregel 169). Daarnaast werden twee parttime gendercoördinatoren aangesteld evenals een interne coördinatiestructuur, de Taskforce Gender Mainstreaming genaamd, die bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende diensten van het Agentschap. Binnen de Dienst Vreemdelingenzaken is een gendercoördinator aangesteld en er is een werkgroep "Coördinatie Gendermainstreaming" opgericht (maatregel 173). Het CGVS biedt zijn tolken een specifieke opleiding over "gendergerelateerde asielverhalen" (maatregel 175).

Bovendien bepaalt de Europese en Belgische wetgeving²⁷ dat er rekening moet worden gehouden met de specifieke situatie van kwetsbare personen, zowel in de loop van de procedure als met betrekking tot de opvangstructuren. Onder andere om de veiligheid van vrouwen en LGBTQIA+ personen in en rond de opvangcentra van Fedasil te garanderen, zijn er sinds 2018 een aantal specifieke minimumnormen voor de opvang gedefinieerd in samenwerking met de opvangpartners. Een van de normen voorziet dat de opvangstructuren **een actieplan moeten uitwerken betreffende de veiligheidsrisico's**. Dit actieplan bevat onder meer maatregelen ter preventie van geweld, in het

²⁶ Koninklijk besluit tot uitvoering van artikel 57/6/1, § 3, vierde lid, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, tot vaststelling van de lijst van landen van herkomst. *BS* 07 oktober 2023.

²⁷ De Kwalificatierichtlijn 2011/95/EG bepaalt dat lidstaten rekening moeten houden met de specifieke situatie van kwetsbare personen zoals minderjarigen, niet-begeleide minderjarigen, mensen met een handicap, ouderen, zwangere vrouwen, alleenstaanden met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, mensen met een psychische aandoening en mensen die foltering hebben ondergaan, mensen die verkracht zijn of andere vormen van psychologisch, fysiek of seksueel geweld hebben ondergaan.

bijzonder maatregelen ter preventie van gendergerelateerd geweld waaronder seksueel geweld en intimidatie. De modaliteiten van deze norm werden verduidelijkt voor de opvangstructuren en de actieplannen zullen worden gecontroleerd tijdens de kwaliteitsaudits die door het Agentschap worden uitgevoerd om de kwaliteit van opvangcentra voor bewoners continu te kunnen verbeteren (maatregel 168).

Bovendien worden "crèche-ruimtes" steeds gebruikelijker in opvangcentra, zodat ouders hun kinderen door andere bewoners kunnen laten opvangen en zich zo aan activiteiten zoals opleiding kunnen wijden. Dankzij het partnerschap dat in 2021 tussen Croix-Rouge de Belgique en ONE is ontwikkeld, beschikken de opvangcentra over referentiedocumenten om hen te helpen bij het opzetten van deze ruimtes en bij het aanbieden van opleidingen aan "kinderverzorgers" (maatregel 170).

Tot slot werd, opdat er rekening werd gehouden met de genderdimensie in de oproepen tot het indienen van projecten van Fedasil, na overleg met het Instituut besloten om te specificeren dat "de eindbegunstigde zich ertoe verbindt om bij de uitvoering van het project rekening te houden met het genderperspectief, gendergelijkheid en de verschillen in de situatie van vrouwen en mannen (gendermainstreaming)". De verplichtingen van de wet "gendermainstreaming" gelden ook voor projecten gefinancierd door het Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie (AMIF), en bij het afsluiten van expertiseovereenkomsten die essentieel zijn voor het goede beheer van het opvangnetwerk (Croix-Rouge de Belgique - CARDA, Rode Kruis - CIBA en Sint Alexius). De expertiseovereenkomst met GAMS voor de zorg voor slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking valt ook onder deze verplichtingen.

Rekeninghouden met personen zonder wettig verblijf die slachtoffer zijn van gendergerelateerd geweld

Het Verdrag van Istanbul vereist dat slachtoffers van geweld altijd bescherming moeten kunnen zoeken, ongeacht hun verblijfsstatus. Het NAP 2021-2025 stelt daarom voor om de communicatie tussen de politie en de Dienst Vreemdelingenzaken te versterken, zodat duidelijk wordt of **een persoon zonder wettig verblijf slachtoffer is van geweld**, zodat de juiste maatregelen kunnen worden genomen. Het administratief proces-verbaal waarin de aanwezigheid van een (mogelijke) persoon zonder wettelijke verblijfsstatus wordt vastgesteld, is in die zin aangepast. Bovendien zijn sinds eind 2022 de wijzigingen aan het elektronisch administratief proces-verbaal (RAAVIS - TARAP) van kracht voor alle politiezones en -directies (maatregel 176).

Maatregel 180 van het NAP voorziet erin om bij het opstellen van het Migratiewetboek na te gaan hoe rekening gehouden kan worden met het Verdrag van Istanbul. Er werden daarom bijdragen verzameld van verschillende belanghebbenden (maatschappelijke organisaties en overheidsinstellingen) door de Commissie van experts van het Migratiewetboek en werd in april 2022 een raadpleging gehouden met het Instituut.

VII. PIJLER VII: Optreden en strijden tegen gendergerelateerd geweld op internationaal vlak

Het NAP 2021-2025 weerspiegelt de ambitie van België om gendergerelateerd geweld te bestrijden in zowel het binnenlands als buitenlands beleid. In een internationale context die wordt gekenmerkt door een groeiende tegenstand tegen gendergelijkheid en de opkomst van anti-gender bewegingen, wil België een actieve rol spelen in het verminderen van genderongelijkheid en geweld tegen vrouwen. De **bevordering van gendergelijkheid en van de mensenrechten van vrouwen en meisjes** is al lang een prioriteit waar België regelmatig de aandacht op vestigt, op verschillende niveaus en diverse fora.

Sinds de inwerkingtreding van het NAP in 2021 heeft België in bilateraal overleg met andere landen de kwestie van gendergerelateerd geweld meermaals aangekaart. Ons land pleit tijdens onderhandelingen in EU-verband systematisch voor aandacht voor het onderwerp en een zo sterk mogelijk taalgebruik. Ook op relevante multilaterale fora vestigt België de aandacht op deze thematiek, onder meer via nationale verklaringen, door de organisatie van evenementen en het pleiten voor een zo progressief mogelijk standpunt tijdens onderhandelingen.

Ons land heeft daarbij specifieke aandacht voor de versterking en de effectieve uitvoering van het internationale normatieve regelgevende kader in de strijd tegen gendergerelateerd geweld. In het bijzonder is de ratificatie van het **Verdrag van Istanbul** door zoveel mogelijk landen, al dan niet lid van de Raad van Europa, één van de prioriteiten van België. Tijdens bilaterale contacten met lidstaten van de Raad van Europa en in de relevante internationale fora benadrukt België regelmatig het belang van de ratificatie en uitvoering van dit Verdrag. België is actief binnen de Werkgroep voor Fundamentele Rechten, Burgerrechten en Vrij Verkeer van Personen (FREMP) die werkt aan de ontwerpbesluiten van de Raad tot sluiting van het toetredingsakkoord van de EU tot het Verdrag van Istanbul. In juni 2023 werd het Verdrag geratificeerd door de Europese Unie.

België pleit ook voor de ratificatie en uitvoering van het Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (**CEDAW**) en het bijbehorende Facultatief Protocol, alsook voor de opheffing van voorbeholden bij dit Verdrag en het indienen van de vereiste periodieke rapportering. Ten slotte hecht België veel belang aan de ratificatie en implementatie van het **IAO Verdrag nr. 190** over de uitbanning van geweld en pestering op het werk (maatregel 62).

België maakt ook actief gebruik van het Universeel Periodiek Onderzoeksmechanisme van de VN Mensenrechtenraad, waarbij ons land zeer regelmatig vragen en aanbevelingen formuleert over het opstellen en uitvoeren van nationale wetgeving tegen seksueel en gendergerelateerd geweld, alsook over de strijd tegen straffeloosheid en het vergemakkelijken van de toegang tot justitie voor vrouwen en meisjes.

De **bestrijding van conflictgerelateerd seksueel geweld** is een prioriteit voor België. In overeenstemming met resolutie 1325 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties werd in februari 2022 een nationaal actieplan "Vrouwen, vrede en veiligheid" goedgekeurd door de federale ministerraad (maatregel 193). Het plan beoogt niet alleen de versterking van het internationale normatieve kader, maar pleit ook voor de goedkeuring van concrete maatregelen om geweld te

voorkomen, daders aansprakelijk te stellen en slachtoffers te ondersteunen. Het versterkt de strijd tegen alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes, evenals hun deelname aan de besluitvorming op het gebied van vrede en veiligheid, bijvoorbeeld in vredesbesprekingen of tijdens internationale missies. De uitvoering van dit plan wordt gecoördineerd door de FOD Buitenlandse Zaken in nauwe samenwerking met de andere leden van de Belgische Task Force (Ontwikkelingssamenwerking, Instituut, Defensie, FOD Binnenlandse Zaken en FOD Justitie).

Dit beleid heeft in het bijzonder bijgedragen aan de integratie van de genderdimensie in de voorbereiding en analyse van de mandaten van vredesmissies van de Verenigde Naties (VN), de EU en de NAVO en van civiele crisisbeheersingsmissies mogelijk gemaakt (maatregel 191). In deze context steunt België bijvoorbeeld het werk van de Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN voor Seksueel Geweld in Conflicten en haar diensten. Het neemt ook deel aan de werkgroep "Friends of 1325", die mensen en partners samenbrengt die de integratie van de "vrouwen, vrede en veiligheid" in de verschillende actieterreinen van de NAVO ondersteunen.

De Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda wordt net als de strijd tegen gendergerelateerd geweld, ook besproken binnen de Europese Unie (EU), waar België actief een vooruitstrevend beleid op dit vlak verdedigt. De FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ondersteunt de EU bij de uitvoering van het derde actieplan voor gendergelijkheid (GAP III) en pleit voor de toepassing ervan op andere EU-beleidsdomeinen. België draagt ook bij tot "Team Europe Initiatives" (TEI) (regionaal TEI over seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in Afrika ten zuiden van de Sahara, TEI over gender in Marokko) en neemt deel aan vergaderingen van Europese genderexperts (groep van genderexperts EU-lidstaten).

Dit engagement voor gendergelijkheid en de uitvoering van de Vrouwen, Vrede en Veiligheidsagenda wordt ook weerspiegeld in de vrijwillige bijdragen van de FOD Buitenlandse Zaken, onder meer aan het *Women's Peace and Humanitarian Fund* (WPHF) en het *Conflict-Related Sexual Violence Multi-Partner Trust Fund* met een financiële bijdrage voor het VN-team experts over de rechtsstaat en conflictgerelateerd seksueel geweld. De Belgische bijdrage van 2.000.000 euro aan het VN-fonds voor vredesopbouw wordt onder meer besteed aan de empowerment van vrouwen.

In het algemeen geeft België financiële steun aan **multilaterale partnerorganisaties** die een normatieve, vernieuwende en katalytische rol spelen op het gebied van gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten via verschillende fondsen (maatregel 195): het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA, 9 miljoen euro per jaar), het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF, 15 miljoen euro per jaar), UN Women (4 miljoen euro per jaar) en UNAIDS (3 miljoen euro per jaar).

België ondersteunt via zijn **gouvernementele samenwerking** verschillende programma's in zijn partnerlanden, zoals het programma ter bestrijding van seksueel geweld dat in de DRC wordt uitgevoerd. Dit programma heeft tot doel unieke opvangcentra te implementeren die gespecialiseerd zijn in multisectoraal en multidisciplinair beheer van overlevenden van seksueel geweld.

Het ondersteunt ook ngo's die op dit gebied actief zijn (maatregel 196). Dit is bijvoorbeeld het geval voor Dokters van de Wereld voor het project "Strengthening protection mechanisms in relation to access to sexual and reproductive health care, including gender-based violence, for vulnerable

populations in Mali, Niger and the DRC", dat in 2021 voor 5.340.000 euro wordt gefinancierd. Het Global Survivors Fund, in oktober 2019 gelanceerd door Dr. Denis Mukwege en Nadia Murad, dat als missie heeft de toegang tot gezondheidszorg voor overlevenden van conflictgerelateerd seksueel geweld over de hele wereld te verbeteren, wordt ook gesteund door België (800.000 euro in 2021). Via het internationale platform SheDecides en een projectoproep heeft België meer dan 5,5 miljoen euro geïnvesteerd in initiatieven om vrouwen mondiger te maken en vrouwelijk leiderschap te stimuleren, genderstereotypen te bestrijden en positieve mannelijkheid te promoten. Ten slotte worden ook specifieke acties van humanitaire partners gefinancierd om gendergerelateerd geweld te bestrijden en/of erop te reageren, bijvoorbeeld het ICRC in de DRC, Dokters van de Wereld en het ICRC in Syrië (maatregel 199).

De FOD Buitenlandse Zaken is ook lid van de STOP-groep die betrokken is bij de strijd tegen de commerciële seksuele uitbuiting van kinderen (maatregel 187). Naast de overheidssector bestaat deze groep uit vertegenwoordigers van de privésector (Fédération de l'Industrie du Tourisme en FEBETRA) en van NGO's (ECPAT Belgique, Plan Belgique, Child Focus en Stichting Samilia). Op basis van studies en de uitwisseling van goede praktijken werd een website ("[Ik zeg STOP!](#)") gelanceerd om Belgische reizigers concrete acties aan te bieden, in België of in het buitenland, tegen kinderprostitutie, seksuele misbruikbeelden van minderjarigen, kinderhandel met seksuele doeleinden en sekstoerisme waarbij kinderen betrokken zijn.

Om deze engagementen op vlak van internationaal beleid inzake gendergerelateerd geweld te realiseren, werden intern inspanningen geleverd om al het personeel van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking op de hoogte te brengen van de prioriteit die de FOD aan dit thema toekent en hen aan te moedigen om in hun dagelijks werk rekening te houden met deze problematiek (maatregel 188). Verscheidene ambassades en consulaire posten hebben bijvoorbeeld opleidingen georganiseerd voor hun personeel, zodat zij gevallen van gendergerelateerd geweld beter kunnen herkennen wanneer een persoon naar het consulaat komt zodat ze op de juiste manier kunnen reageren. Het thema was ook het onderwerp van een specifieke workshop toen consuls en lokaal ambassadepersoneel naar Brussel kwamen voor de consulaire contactdagen in mei 2023. De kwestie van geweld tegen vrouwen komt aan bod tijdens opleidingssessies over gendergelijkheid voor diplomaten in opleiding als onderdeel van hun initiële opleiding. Er zijn besprekingen gaande over hoe dit onderwerp systematischer kan worden geïntegreerd.

Ten slotte wordt het diplomatiek huishoudelijk personeel gecontroleerd door de Directie Protocol van de FOD Buitenlandse Zaken. Voor deze kwetsbare categorie personen, waarvan het statuut is opgenomen in het Verdrag van Wenen inzake diplomatiek en consulaire verkeer (maatregel 189), werd een speciale procedure uitgewerkt. De dienst Protocol heeft minstens één keer per jaar een ontmoeting met elke privé-bediende om hun situatie te bespreken, hun rechten onder de Belgische sociale of arbeidswetgeving uit te leggen en te controleren of deze niet worden geschonden, alsook eventuele waarschuwingssignalen van mensenhandel te detecteren. Als er tijdens het individuele gesprek aanwijzingen van (gendergerelateerd) geweld naar voren komen, worden deze besproken en opgevolgd.